

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า ทบทวน ตำรา เอกสาร แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารการพัฒนาเมืองของเทศบาลนครสกลนคร แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และตัวแปรที่สำคัญสำหรับใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเมือง
- 3) บริบทเทศบาลนครสกลนคร
- 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้วางกรอบในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง รวม 4 ประเด็น ประเด็นแรกคือ การปกครองท้องถิ่น ประเด็นที่สองคือ การบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง และประเด็นที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีความหมาย ความสำคัญ หลักการและแนวคิด ดังนี้

ความหมายการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้หลากหลายซึ่งส่วนใหญ่แล้วมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกัน จะมีต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อย ดังนี้

ความหมายของคำว่า การปกครองท้องถิ่น (Local Government) มีผู้ให้คำนิยามไว้มากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และคำนิยามดังกล่าวมักจะมี ความหมายและหลักการที่สำคัญตรงกัน แตกต่างกันเพียงรายละเอียดและถ้อยคำ เช่น Daniel A. Wit. (1967,p. Unpage อ้างถึงใน อติพงษ์ ฐิติพิทยา, 2550, หน้า 22) ให้ความหมายว่า คือ การปกครองที่รัฐบาลกลาง เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจการปกครองร่วมกัน หรือ John J. Clarke. (1957, p. Unpage อ้างถึงใน อติพงษ์ ฐิติพิทยา, 2550, หน้า 22)

ให้ความหมายว่า คือ หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ แต่คำนิยามที่ได้รับการกล่าวอ้างอย่างกว้างขวางคือ คำนิยามของ William A. Robson (1953,p.Unpage อ้างถึงใน อติพงษ์ ฐิติพิทยา, 2550, หน้า 22) ผู้เชี่ยวชาญในกิจการปกครองท้องถิ่น เคยดำรงตำแหน่งประธานสมาคมการปกครองท้องถิ่นนานาชาติ ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นดังนี้

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามควร อำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องไม่มากจนมีผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่นไม่ใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย แต่องค์การท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์การที่จำเป็น (Necessary Organizations) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นนั่นเอง (อติพงษ์ ฐิติพิทยา, 2550, หน้า 23)

เดเนียล วิท (Daniel Wit, 1967 อ้างใน โกวิท พวงงาม, 2546) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง โดยให้องค์กรอันมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

วิลเลียม วี.ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway, 1959) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอนมีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

จอห์น เจ. คลาร์ก (John J. Clark, 1957) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

แฮร์ริส จี. มอนตาญู (Harris G. Mongtagu, 1984) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะ

ใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้ หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้ กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

อีโมส์ เจ. ซัดดี (Emile J. Sady อ้างใน โกวิทย์ พวงงาม, 2546) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารัฐ ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมายและมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำกิจกรรมในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอำนาจจัดเก็บภาษี เจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่นก็ได้

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson, 1953) นิยามการปกครองท้องถิ่นว่าหมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้อำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย และต้องมีองค์การที่จำเป็นในการปกครอง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

ประทาน คงฤทธิศึกษาการ (2524) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการเมืองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (2523) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ มีเจ้าหน้าที่ซึ่งควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐไม่ได้เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง โดยมีอำนาจอิสระในการบริหารงานและวินิจฉัยตัดสินใจ การที่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจปกครองตนเอง ตามที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลจะดำเนินการปกครองท้องถิ่นของตนเอง โดยจัดตั้งองค์การขึ้นมาใช้อำนาจแทนของประชาชนเรียกว่า "องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น" องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น แต่ทั้งนี้รัฐบาลยังสามารถควบคุม เพื่อมิให้การบริหารงานนั้นส่งผลกระทบต่อส่วนรวม

องค์ประกอบการปกครองท้องถิ่น

ระบบการปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญคือ ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง การปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ (โกวิทย์ พวงงาม, 2546) ดังนี้

1. สถานะตามกฎหมาย (legal status) การปกครองท้องถิ่นจะมีความเข้มแข็งจะขึ้นอยู่กับ การกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายใด ถ้ากำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ใน รัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นของประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าประเทศอื่น ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่น เนื่องจากข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชนจึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่ และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดย องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) และองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วยเช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยพลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอนมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อีสิทธิ์ในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องของอนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าอีสิทธิ์เต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมีฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตยไป รัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นในระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย ประกอบด้วย 9 ประการ ดังนี้

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง
2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. มีอิสระในการปกครองตนเอง
4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม
5. มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ
6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง
7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ
8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บท
9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

วัตถุประสงค์การปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ช่วยแบ่งภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

ความสำคัญการปกครองท้องถิ่น

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักจัดการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาลงท้องถิ่นของตน
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องพิจารณาถึงกำลังเงิน กำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินกว่าภาระ หรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ ก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น งานทะเบียนที่ดิน การศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณาดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนได้แก่ การจัดทำน่านสะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น

4. เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น จัดให้มีตรงรับจำหน่าย การจัดตลาดและงานต่างๆ ที่มีรายได้ โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชนได้

แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจที่น่าสนใจในครั้งนี้นำเสนอประกอบแนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศ แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการกระจายอำนาจ และแนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล รายละเอียดดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศ

โดยทั่วไปหลักการปกครองประเทศนิยมแบ่งเป็น 3 หลัก คือ หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization) หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration) และหลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) รายละเอียดดังนี้

หลักการรวมอำนาจปกครอง (Centralization)

การรวมอำนาจปกครอง เป็น หลักการจัดการระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยรวมอำนาจในการปกครองไว้ให้แก่หน่วยการบริหารราชการส่วนกลางอันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือทบวงการเมืองต่างของรัฐ และมีเจ้าหน้าที่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง โดยให้ขึ้นต่อกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการปกครองตลอดทั่วทั้งอาณาเขตของประเทศ

ลักษณะสำคัญของหลักการรวมอำนาจปกครอง การที่รัฐบาลมีอำนาจแผ่ขยายไปทั่วอาณาเขต ทำให้นโยบาย แผนหรือคำสั่งเกิดผลได้ทั่วประเทศอย่างทันที ให้บริการและประโยชน์แก่ประชาชนโดยเสมอหน้าทั่วประเทศมิได้ทำเพื่อท้องถิ่นใดโดยเฉพาะ และมีการลำดับชั้นการบังคับบัญชาเจ้าหน้าที่ลดหลั่นกันไป (Hierarchy)

จุดแข็งของหลักการรวมอำนาจปกครอง การที่รัฐบาลมีอำนาจแผ่ขยายไปทั่วอาณาเขต ทำให้นโยบายแผนหรือคำสั่งเกิดผลได้ทั่วประเทศอย่างทันที ให้บริการและประโยชน์แก่ประชาชนโดยเสมอหน้าทั่วประเทศมิได้ทำเพื่อท้องถิ่นใดโดยเฉพาะ ทำให้เกิดการประหยัด เพราะสามารถหมุนเวียนเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเครื่องใช้ไปยังจุดต่างๆ ของประเทศได้ โดยไม่ต้องจัดซื้อจัดหาประจำทุกจุด มีความเป็นเอกภาพในการปกครองและการบริหารงาน การปกครองในท้องที่เป็นไปแนวเดียวกัน และมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถมากกว่าเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นทำให้บริการสาธารณะดำเนินไปโดยสม่ำเสมอ และเป็นไปตามระเบียบแบบแผนอันเดียวกัน

จุดอ่อนของหลักการรวมอำนาจปกครอง ไม่สามารถดำเนินกิจการทุกอย่างให้ได้ผลดีทั่วทุกท้องที่ในเวลาเดียวกันเพราะมีพื้นที่กว้างใหญ่ จึงไม่อาจตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ทั่วถึง การปฏิบัติงานมีความล่าช้า เพราะมีแบบแผนและขั้นตอนมากมายตามลำดับขั้นการบังคับบัญชา ไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และไม่อาจตอบสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงเพราะความหลากหลายของความแตกต่างในแต่ละท้องถิ่น

หลักการแบ่งอำนาจปกครอง (Deconcentration)

การแบ่งอำนาจปกครอง เป็นหลักการที่การบริหารราชการส่วนกลางได้จัดแบ่งอำนาจวินิจฉัยและสั่งการบางส่วนไปให้ข้าราชการในส่วนภูมิภาค โดยให้มีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจ แก้ไขปัญหา ตลอดจนริเริ่มได้ ในกรอบแห่งนโยบายของรัฐบาลที่ได้วางไว้

ลักษณะสำคัญของหลักการแบ่งอำนาจปกครอง เป็นการบริหารโดยใช้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งไปจากส่วนกลางไปประจำตามเขตการปกครองในส่วนภูมิภาคทุกแห่ง ได้แก่ ภาควิชา มณฑล จังหวัด อำเภอ กิ่งอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เป็นต้น และเจ้าหน้าที่เหล่านี้ก็อยู่ในระบบการบริหารงานบุคคลของรัฐบาลกลางอันเดียวกัน เป็นการบริหารโดยใช้งบประมาณซึ่งส่วนกลางเป็นผู้อนุมัติและควบคุมให้เป็นไปตามวิธีการงบประมาณแผ่นดิน เป็นการบริหารภายใต้นโยบายและวัตถุประสงค์ของรัฐบาลกลาง

จุดแข็งของหลักการแบ่งอำนาจปกครอง หลักการนี้เป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่การกระจายอำนาจการปกครอง ประชาชนจะได้รับความสะดวกรวดเร็วขึ้นในการมาติดต่อในเรื่องที่ราชการส่วนภูมิภาคที่อำนาจวินิจฉัยสั่งการ เพราะไม่ต้องรอให้ส่วนกลางมาวินิจฉัยสั่งการเป็นจุดเชื่อมระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ทำให้การติดต่อประสานงานระหว่างทั้งสองส่วนดีขึ้น และมีประโยชน์ต่อประเทศที่ประชาชนยังไม่รู้จักการปกครองตนเอง

จุดอ่อนของหลักการแบ่งอำนาจปกครอง เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เพราะการที่ส่งเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเข้าไปบริหารงานในท้องถิ่นสะท้อนให้เห็นว่ารัฐบาลยังไม่เชื่อในความสามารถของท้องถิ่น เกิดความล่าช้าในการบริหารงานเพราะต้องผ่านระเบียบแบบแผนถึง 2 ระดับ คือ ระดับส่วนกลางและระดับส่วนภูมิภาค ทำให้ระบบราชการมีขนาดใหญ่โตเกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ ทำให้ทรัพยากรที่มีค่าอย่างในท้องถิ่นไม่เกิดประโยชน์ เช่น บุคลากร เจ้าหน้าที่ เพราะถูกส่งมาจากที่อื่น และบุคลากร เจ้าหน้าที่ที่ถูกส่งเข้าไปปฏิบัติในท้องถิ่น ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ อาจจะเนื่องมาจากไม่ใช่คนในพื้นที่จึงไม่เข้าใจพื้นที่และอาจเกิดความขัดแย้งกับคนในพื้นที่

หลักการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization)

การกระจายอำนาจปกครองเป็นหลักการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์การอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางให้ไปจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีอิสระตามสมควร เป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในด้านการเมืองและการบริหาร เป็นเรื่องที่ต้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายท้องถิ่นของตนเองได้

ลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครอง ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายให้มีส่วนเป็นนิติบุคคลหน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน จัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง และหน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากรค่าธรรมเนียมต่างๆ ตามที่รัฐอนุญาตเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่างๆ

จุดแข็งของหลักการกระจายอำนาจปกครอง ทำให้มีการสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ดีขึ้น เพราะผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งในท้องถิ่นจะรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่า เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง และเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยเพราะการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักรับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

จุดอ่อนของหลักการกระจายอำนาจปกครอง อาจก่อให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ซึ่งมีผลกระทบต่อเอกภาพทางการปกครองและความมั่นคงของประเทศ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นอาจมุ่งแต่ประโยชน์ของท้องถิ่นตน ไม่ให้ความสำคัญกับส่วนรวม ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งอาจใช้อำนาจบังคับกดขี่คู่แข่งหรือประชาชนที่ไม่ได้อยู่ฝ่ายตนเอง และทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ เพราะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้และบุคลากรประจำอยู่ทุกหน่วยการปกครองท้องถิ่น ไม่มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเหมือนการบริหารราชการส่วนกลาง

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์การปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์การปกครองส่วนกลาง ดังนั้นเห็นว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต และการกระจายอำนาจตามบริการและการกระจายอำนาจทางเทคนิค

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ธเนศวร เจริญเมือง (2540) ได้เสนอแนวความคิดหรือทัศนะต่อการกระจายอำนาจไว้ว่าเป็นระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักจะได้แก่ระบบสาธารณสุขูปโภค การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สิน และการดูแลรักษาสสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ๆ ที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดคือการทหารและการต่างประเทศ

ขอบเขตของการดูแลกิจการในท้องถิ่นแต่ละประเทศต่างกันไปในรายละเอียดตามลักษณะเฉพาะของแต่ละประเทศ แต่ส่วนที่เหมือนกันและมีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ รัฐบาลกลางมิได้รวมศูนย์อำนาจการดูแลจัดการแทบทุกอย่างไว้ที่ตัวเอง แต่ปล่อยให้ท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจในการกำหนดลักษณะต่างๆ ในท้องถิ่นของตน

การเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นดูแลจัดการปัญหาระดับท้องถิ่นจึงมีคุณประโยชน์สำคัญอย่างน้อย 5 ด้าน คือ แบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ส่งเสริมให้คนแต่ละท้องถิ่นได้แสดงความสามารถพัฒนาบทบาทตนเองในการดูแลรับผิดชอบท้องถิ่นของตน เป็นพื้นฐานสำคัญของคนในท้องถิ่นในการก้าวขึ้นไปดูแลแก้ไขปัญหาระดับชาติและเสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ เนื่องจากปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไข สังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

จากนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ส่งผลให้มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อเนนการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Government) ตามหลักการกระจายอำนาจ ทั้งนี้เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่มีความสำคัญต่อการเมืองการปกครองของประเทศ เป็นได้ทั้งการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารการปกครอง ที่จะสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และตรงตาม

วัตถุประสงค์หรือเจตจำนงของท้องถิ่น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล และเป็นได้ทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (Political Participation) เป็นการฝึกฝนให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจในกลไกและกระบวนการทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย (อติพงษ์ ธิติพิทยา, 2550, หน้า 22) ดังนั้นการปกครองท้องถิ่น จึงเป็นรูปแบบการปกครองที่มีความสำคัญทางการเมืองที่รัฐบาลทุกประเทศจำเป็นต้องจัดให้มีและส่งเสริมรูปแบบการปกครองตนเองของประชาชนให้สมบูรณ์ที่สุด

หลักการปกครองท้องถิ่น

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่น สามารถนำมาอธิบายถึง หลักการของการปกครองท้องถิ่น ในสาระสำคัญได้ดังนี้ (ประหยัด หงษ์ทองคำ, 2526 ,หน้า 11)

1. การปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจจะ มีลักษณะแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่

2. การปกครองชุมชนที่เรียกว่าการปกครองท้องถิ่น จะต้องมีความอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง ส่วนขอบเขตของอำนาจอิสระในท้องถิ่น จะแตกต่างกันไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลาง

3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิประการแรกคือ การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อกำกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นได้ แต่กฎข้อบังคับทั้งปวงต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นๆ ของรัฐ สิทธิประการที่สอง เป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ สิทธิในการจัดเก็บรายได้ และกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการ และนำรายได้มาบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

4. เมืองครที่จำเป็นในการปกครองตนเอง โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ หัวใจสำคัญขององค์กรนี้อยู่ที่เจ้าหน้าที่ขององค์กรจะต้องได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ตามหลักการและวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาและผู้บริหารท้องถิ่น

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ จึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลักดันให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ดำเนินภารกิจในการพัฒนาท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โครงสร้างและรูปแบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น

โครงสร้างการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยในปัจจุบัน เป็นระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น 2 ระดับ คือ (สมาน รังสิโยกฤษฎ์และสุธี สุทธิสมบูรณ์, 2544, หน้า 73)

1. ระดับจังหวัดเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับบน (Upper Lever) ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) การบริหารองค์การส่วนจังหวัดประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิกสภา ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในพื้นที่ อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะเลือกสมาชิกด้วยกันเป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 คน และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีก 2 คน เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 คน มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัด พุทธศักราช 2540

2. ระดับชุมชนเมืองและชนบท เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่าง (Lower Level) ในปัจจุบัน ได้แก่ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลมีรูปแบบดังนี้

2.1 เทศบาล มีเทศบาลระดับต่างๆ ตามรายได้และจำนวนประชาชน คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร การบริหารงานของเทศบาลทั้ง 3 ระดับ มีรูปแบบการจัดองค์กรและการบริหารงานอย่างเดียวกัน ประกอบด้วย สภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิกสภาเทศบาลได้รับเลือกโดยตรงจากประชาชน ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี สมาชิกสภาเทศบาลจะเลือกสมาชิกด้วยกัน เป็นประธานสภาเทศบาล 1 คน และรองประธานสภาเทศบาล 1 คน ส่วนนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัดจะแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาล โดยความเห็นชอบจากสภาเทศบาล มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 11 พุทธศักราช 2543

2.2 องค์การบริหารส่วนตำบล การบริหารงานประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิก มาจากการเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี สมาชิกสภา จะเลือกประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองประธานสภา 1 คน เลขานุการสภา 1 คน ดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี สำหรับคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พุทธศักราช 2546

นอกจากนี้ยังมีการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบพิเศษ มี 2 องค์กร คือ

ก. กรุงเทพมหานคร การบริหารงานจะประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ สมาชิกสภา ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในแต่ละเขต ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี สมาชิกสภา กรุงเทพมหานครจะเลือกสมาชิกด้วยกันเองเป็นประธานสภา 1 คน รองประธานสภาไม่เกิน 2 คน ดำรงตำแหน่ง 2 ปี ส่วนผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และมีรองผู้ว่าราชการไม่เกิน 4 คน ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พุทธศักราช 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 4 พุทธศักราช 2542

ข. เมืองพัทยา จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พุทธศักราช 2542 มีรูปแบบการบริหารคือ สภาเมืองพัทยาเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย สมาชิกจำนวน 24 คน เลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา อันเป็นการเลือกตั้งโดยตรงและและรับตำแหน่งคราวละ 4 ปี สมาชิกสภา จะเลือกตั้งสมาชิกด้วยกันเป็นประธานสภาเมืองพัทยา 1 คน และรองประธานฯ อีก 2 คน แล้วเสนอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง ส่วนนายกเมืองพัทยานั้นมาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยาอันเป็นการเลือกตั้งโดยตรงและรับเช่นกัน ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พุทธศักราช 2542

จากอดีตที่ผ่านมาแม้กฎหมายจะบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างๆ มีอำนาจมากพอสมควร แต่ในความเป็นจริงกลับมีอำนาจในการบริหารงานน้อยมาก เพราะบทบัญญัติที่ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นทั้งหลาย มักบัญญัติให้ตกอยู่ภายใต้กฎหมายอื่น ทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการดำเนินการได้เต็มที่ แต่ในอนาคตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ที่กำหนดให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยมีส่วนราชการในส่วนกลางคอยดูแล แต่การตัดสินใจขึ้นอยู่กับคนในท้องถิ่นนั้นๆ

รูปแบบการบริหารการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล

เทศบาลถือเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้บริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการใช้ “เทศบาล” เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกครองประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย สำหรับ

สังคมไทยเทศบาลเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมืองที่ใช้มาตั้งแต่ พุทธศักราช 2476 จนถึงปัจจุบัน (พุทธศักราช 2555)

ความเป็นมา

พุทธศักราช 2476 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2476 และกำหนดให้เทศบาลเป็นองค์กรบริหารรูปหนึ่งของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 ขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารปกครองตนเองของเทศบาล

พุทธศักราช 2496 ได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 ขึ้น ใช้แทนกฎหมายเก่าทั้งหมดและได้มีการใช้กฎหมาย พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 (โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่เป็นระยะ) จนถึงปัจจุบัน ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติหมวดว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

พุทธศักราช 2542 ได้มีการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 10) พุทธศักราช 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2542

หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลไว้ 3 ประการ ได้แก่ (กุลชน ธนาพงศธร, 2528 , หน้า, 125 – 126)

1. จำนวนและความหนาแน่นของประชากรในท้องถิ่นนั้น
2. ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้น โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด และงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น
3. ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นนั้นว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น กฎหมายได้กำหนดให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. เทศบาลตำบล กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้างๆ ดังนี้

1.1 มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 12,000,000 บาทขึ้นไป

1.2 มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป

1.3 ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ขึ้นไป

1.4 ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

สำหรับในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น การควบคุมการก่อสร้างอาคาร การแก้ปัญหาชุมชนแออัด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาท้องถิ่นหรือการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล กระทรวงมหาดไทยจะสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเฉพาะแห่งได้ หรือกรณีที่จังหวัดเห็นว่าสุขาภิบาลใดมีความเหมาะสมสมควรยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลได้ ก็ให้จังหวัดรายงานไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลได้ โดยให้จังหวัดชี้แจงเหตุผลและความจำเป็น พร้อมทั้งส่งข้อมูลความเหมาะสมไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาด้วย

2. เทศบาลเมือง มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้

2.1 ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง ให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบ

2.2 ส่วนท้องที่ที่มีใช้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง ให้ฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบ

1) เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป

2) ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร

3) มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อื่นต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้

4) มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

3. เทศบาลนคร มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้

3.1 เป็นท้องที่ที่มีอิทธิพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป

3.2 ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร

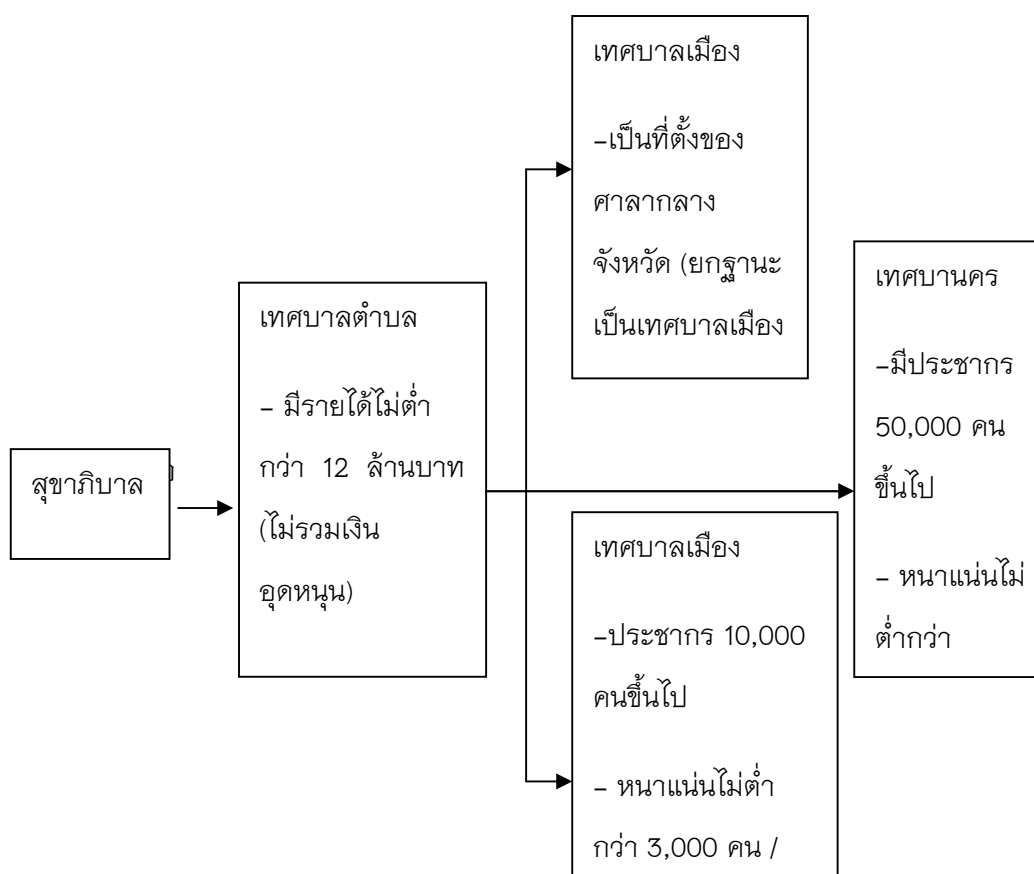
3.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อื่นต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3.4 มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร

ในปี พุทธศักราช 2542 ก่อนมีการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล มีจำนวนเทศบาลทั้งสิ้น จำนวน 149 แห่ง (สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง จนถึงเดือนตุลาคม 2555) แบ่งเป็น

1. เทศบาลนคร จำนวน 12 แห่ง
2. เทศบาลเมือง จำนวน 86 แห่ง
3. เทศบาลตำบล จำนวน 51 แห่ง

(สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2555)

ภาพประกอบ 2 เงื่อนไขในการจัดตั้งเทศบาลและประเภทของเทศบาล

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ, 2545, หน้า 12

หมายเหตุ ได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พุทธศักราช 2542 ทำให้สุขาภิบาลที่เคยมีอยู่เดิมจำนวน 981 แห่ง (ก่อนวันที่ 25 พฤษภาคม 2542) ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโดยปริยาย นอกเหนือเงื่อนไขการจัดตั้งเทศบาลตำบลดังกล่าวข้างต้น

โครงสร้างเทศบาล

พระราชบัญญัติ พุทธศักราช 2496 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี

สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำในเทศบาล จะมีโครงสร้างทางเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่งเรียกว่า พนักงานเทศบาล

1) สภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคอยควบคุมดูแลและตรวจสอบฝ่ายบริหารอันเป็นวิธิต่างแห่งการถ่วงดุลอำนาจกำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และสมาชิกสภาเทศบาลนี้อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี ทั้งนี้จำนวนสมาชิกสภาเทศบาล จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ดังนี้

1.1) สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิกทั้งหมด 12 คน

1.2) สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกทั้งหมด 18 คน

1.3) สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกทั้งหมด 24 คน

สภาเทศบาลนั้นมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่งโดยให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้งมาจากสมาชิกเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล กล่าวคือ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลครั้งแรกภายใน 90 วัน นับแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเสร็จสิ้นแล้ว ให้สมาชิกสภาเทศบาลประชุมเลือกกันเองจากสมาชิกด้วยกัน จะเลือกบุคคลอื่นนอกจากสมาชิกสภาเทศบาลไม่ได้ ประธานสภาทำหน้าที่ดำเนินการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมเทศบาลควบคุมบังคับบัญชารักษาความสงบ และเป็นตัวแทนสภาในกิจการภายนอก

2) คณะเทศมนตรี ฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาล ได้แก่ คณะเทศมนตรี ซึ่งอำนาจในการบริหารงานอยู่ที่คณะเทศมนตรี โดยคณะเทศมนตรีเลือกมาจากสมาชิกสภาเทศบาลมีมติเห็นชอบซึ่งประกอบด้วย นายกเทศมนตรี และเทศมนตรีอีก 2-4 คน ตามฐานะเทศบาลกล่าวคือ

2.1) กรณีที่เป็นเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล ให้มีเทศมนตรีได้ 2 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้วมีจำนวน 3 คน

2.2) กรณีเป็นเทศบาลนครบาล ให้มีเทศมนตรีได้ 4 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้วมีจำนวน 5 คน สำหรับเทศบาลเมืองที่มีรายได้จากการจัดเก็บปีละ 20 ล้านบาทขึ้นไป ให้มีเทศมนตรีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

3) พนักงานเทศบาล พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาลที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำสำนักงานหรืออาจจะนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวพัน

กับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิด เพราะหน้าที่ของเทศบาล นั้นต้องติดต่อและให้บริการแก่ประชาชนตั้งแต่เกิดจนตายทั้งในเรื่องการงานทะเบียน การสาธารณสุข โภค การศึกษา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมาก ซึ่งต่างกับคณะเทศมนตรีที่ว่าคณะเทศมนตรีรับผิดชอบและภารกิจในลักษณะของการ “ทำอะไร” ส่วนการ “ทำอย่างไร” ก็จะเป็นหน้าที่ของพนักงานเทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบ

พนักงานเทศบาลจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพ ของงาน ส่วนการบรรจุแต่งตั้งให้มีความดีความชอบ ตลอดจนการออกจากตำแหน่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล พุทธศักราช 2519 เป็นสำคัญ

พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ มีการแบ่งหน่วยงานของเทศบาล ออกเป็น 6 ส่วน (ระเบียบคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ว่าด้วยการกำหนดส่วนการบริหารของเทศบาลการกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนของพนักงานเทศบาล พุทธศักราช 2519) เพื่อที่จะให้บริการแก่ประชาชน ได้ดังนี้

3.1) สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนและนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ งานนิติการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานทะเบียน ตลอดจนงานอื่นๆ ที่มีได้กำหนดไว้เป็นหน่วยงานใดโดยเฉพาะ เช่น สถานธนาบาลของเทศบาล (โรงรับจำนำ)

3.2) ส่วนคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและการบัญชี การจัดเก็บภาษีต่างๆ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ฯลฯ งานจัดทำงบประมาณ งานผลประโยชน์ของเทศบาล ควบคุมดูแลพัสดุและทรัพย์สินของเทศบาลตลอดจนงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของส่วนใดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

3.3) ส่วนสาธารณสุข มีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยของประชาชน การป้องกันและระงับโรค การสุขาภิบาล การรักษาความสะอาด งานสัตวแพทย์ ตลาดสาธารณะ สุสาน และฌาปนสถาน ตลอดจนควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับสุขอนามัยของประชาชน เช่น การแต่งผม การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า การประกอบการค้าอันอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งงานสาธารณสุขอื่นๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรืองานที่ได้รับมอบหมายเทศบาลแห่งที่มีรายได้เพียงพอก็จัดตั้งโรงพยาบาลขึ้นเอง เช่น โรงพยาบาลของเทศบาลนครเชียงใหม่ นอกจากนี้แล้วเทศบาลเล็กๆ ก็จัดให้มีสถานีอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข

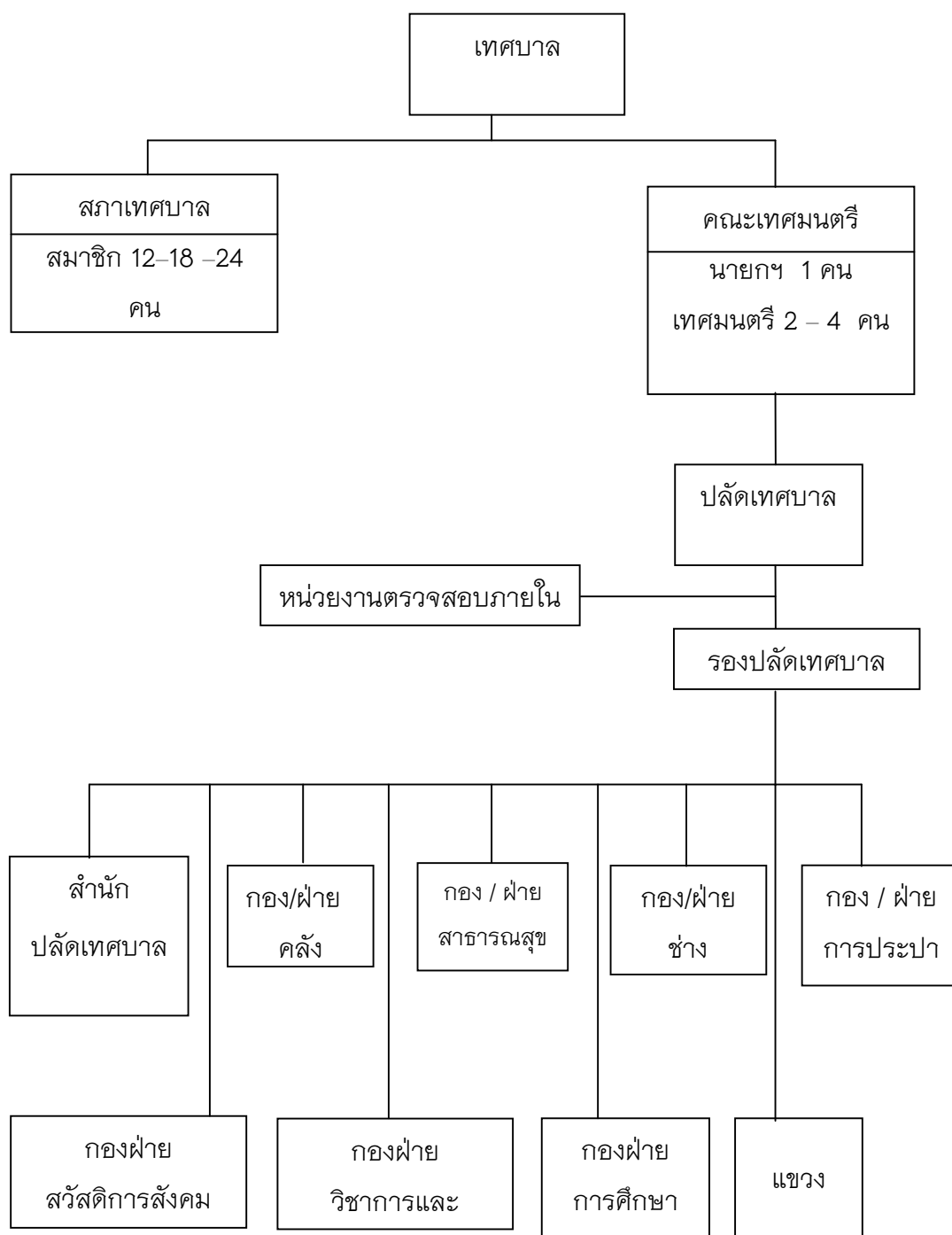
3.4) ส่วนช่าง มีหน้าที่เกี่ยวกับงานโยธา งานบำรุงรักษาทางบก ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรม และผังเมือง และงานสาธารณูปโภค งานควบคุมการก่อสร้างอาคารเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง งานเกี่ยวกับไฟฟ้าหรืองานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

3.5) ส่วนการประปา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการ และจำหน่ายน้ำสะอาด ตลอดจนจัดเก็บผลประโยชน์ในการนี้

3.6) ส่วนการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในงานด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาของเทศบาล งานด้านการสอน การนิเทศ การศึกษา งานสวัสดิการสังคม และนันทนาการ ตลอดจนปฏิบัติงานปฏิบัติงานอื่นๆ เกี่ยวข้อง

ส่วนต่างๆ เหล่านี้อาจจัดให้มีฐานะเป็นสำนัก กอง ฝ่าย แผนก หรืองานก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงานได้ตามความเหมาะสมของแต่ละเทศบาล แต่หากงานใดยังไม่มีความจำเป็นจะต้องแยกจัดเป็นส่วนการบริหารงานต่างหาก ก็ให้รวมกิจการนั้นเข้ากับส่วนอื่น ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ หรือเทศบาลอื่นใดมีงานเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้และไม่อาจรวมไว้กับส่วนใดก็ได้ อาจจัดเป็นส่วนต่างหาก ก็ให้รวมกิจการนั้นเข้ากับส่วนอื่นที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกันได้ หรือเทศบาลใดมีงานอื่นเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้และไม่อาจรวมไว้กับส่วนใดได้ก็อาจจัดเป็นส่วนต่างหากก็ได้ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นโดยอนุโลม

อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล ปกติสภาเทศบาลจะทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างและการแบ่งส่วนการบริหารของเทศบาล
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ, 2545 , หน้า 13

1) อำนาจในการตราเทศบัญญัติ

เทศบัญญัติ คือ กฎข้อบังคับของท้องถิ่น ซึ่งมีผลใช้บังคับได้เฉพาะในเขตเทศบาลนั้นๆ เท่านั้น โดยสภาเทศบาลเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อด่วนกฎหมายในกรณีต่อไปนี้

1.1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยเทศบาล

1.2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติ หรือให้อำนาจตามเทศบัญญัติเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้นๆ

สำหรับการพิจารณาตราเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี ถือว่าเป็นการใช้อำนาจสูงสุดในการควบคุม ถ้าหากร่างดังกล่าวไม่ได้รับการเห็นชอบจากสภาเทศบาลแล้วนั้นหมายถึงว่าคณะเทศมนตรีสิ้นสุดในหน้าที่ (เพราะการไม่เห็นด้วยของเทศบาลมีความหมายถึงการไม่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นด้วย) โดยมีเงื่อนไขที่น่าสังเกตว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องเห็นชอบด้วย และในกรณีในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นด้วยนั้น การตัดสินใจในขั้นสุดท้ายจะขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยว่าจะดำเนินการอย่างไร

ส่วนในการตราข้อบัญญัติทั่วไปจะมีหลักการคล้ายกัน แต่ต่างกันตรงที่ว่าร่างดังกล่าวจะได้รับการวินิจฉัยขั้นสุดท้ายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นด้วย

2) อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร

สภาเทศบาลมีอำนาจในการควบคุมคณะเทศมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนและนโยบายที่กำหนดไว้ โดยมีมาตรการควบคุมที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ

2.1) การตั้งกระทู้ถาม

สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ถามคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีในข้อความใดๆ ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ ถ้าหากสมาชิกสภาเกิดความสงสัยหรือมีข้อข้องใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรี หรือเมื่อเล็งเห็นว่าการกระทำใดๆ ของฝ่ายบริหารอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อท้องถิ่นหรือประชาชนในท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้นายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีนั้นๆ จะต้องตอบกระทู้ถามก็ได้ ถ้าเห็นว่ายังไม่สมควรตอบเพราะถ้าหากตอบไปแล้วจะเกิดความไม่ปลอดภัยหรือเสียประโยชน์ที่สำคัญของเทศบาล

2.2) การเปิดอภิปราย

กฎหมายว่าด้วยเทศบาลได้ให้สิทธิแก่สมาชิกสภาเทศบาล

ขอเปิดอภิปรายต่อคณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีคนใดคนหนึ่ง ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินการที่กำหนดไว้ เช่น มีข้อกล่าวหาคณะเทศมนตรีว่าปฏิบัติงานไม่ชอบด้วย อำนาจหน้าที่ ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่และมีความประพฤติเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ตำแหน่ง ฯลฯ

2.3) การอนุมัติงบประมาณประจำปี

ก่อนที่จะมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในรอบปีต่อไป คณะเทศมนตรี จะต้องเสนองบประมาณประจำปีเพื่อจะอนุมัติต่อสภาเทศบาลเสียก่อน และเมื่อสภาได้อนุมัติ แล้ว จึงจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ การที่กำหนดให้ต้องเสนอขออนุมัติงบประมาณก่อนนั้น เพื่อที่สภาเทศบาลซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นนั้น สามารถควบคุมการจัดหารายได้และการใช้จ่ายเงินของฝ่ายบริหารให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น และในกรณีที่สภาเทศบาลพิจารณาแล้ว ลงมติไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีที่คณะเทศมนตรีเสนอแล้ว ไม่ว่าจะต้องเหตุผลใดก็ตามจะมีผลทำให้คณะเทศมนตรีชุดนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งไป

3) อำนาจในการให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งคณะเทศมนตรี

บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยเทศบาล ได้กำหนดเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะเทศมนตรีไว้ว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเป็นนายกเทศมนตรี และเทศมนตรีด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาล

กล่าวโดยสรุปคือ อำนาจในการเห็นชอบแต่งตั้งคณะเทศมนตรี โดยสภาเทศบาลจะเสนอการเห็นสมควรให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง เมื่อมีข้อสังเกตว่าในปัจจุบันมีการจัดกลุ่มในลักษณะพรรคการเมืองขึ้น ดังนั้นกลุ่มที่ได้รับเลือกตั้งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากจะมีโอกาสสูงที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นฝ่ายบริหาร (คณะเทศมนตรี)

4) อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสภาเทศบาล

เพื่อที่จะให้การดำเนินงานต่างๆ ของสภาเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สภาเทศบาลมีอำนาจที่จะตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ปฏิบัติภารกิจที่มอบหมายให้ทำ ซึ่งคณะกรรมการที่สภาเทศบาลจะแต่งตั้งนี้สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1) คณะกรรมการสามัญ คือ คณะกรรมการที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลได้รับเลือกจากสภาเทศบาล และกระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบให้มีคณะกรรมการสามัญประจำสภาเทศบาลได้ไม่เกิน 2 คณะ โดยเทศบาลนครให้มีคณะกรรมการในคณะหนึ่งๆ ไม่เกิน 5 นาย ส่วนเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลให้มีคณะกรรมการในคณะหนึ่งๆ ได้ไม่เกิน 3 นาย

4.2) คณะกรรมการวิสามัญ คือ คณะกรรมการที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกที่มีได้เป็นสมาชิกซึ่งได้รับเลือกจากสภาเทศบาล โดยอาจมีจำนวนและองค์ประกอบของคณะกรรมการได้เช่นเดียวกับคณะกรรมการสามัญตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

อำนาจหน้าที่ของคณะเทศมนตรี

คณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่สำคัญๆ อาจกล่าวโดยสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1) อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแล และรับผิดชอบในการบริหารงานโดยทั่วไปของเทศบาลตามที่เทศบาลกำหนดไว้

2) อำนาจหน้าที่ในการเปรียบเทียบคดีที่จะเกิดต่อเทศบัญญัติ โดยเทศมนตรีคนใดคนหนึ่งมีอำนาจเปรียบเทียบในคดีที่มีการละเมิดต่อเทศบัญญัติได้ และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ นายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่จะเรียกผู้กระทำความผิดและพยานมาบันทึกถ้อยคำเพื่อประกอบการพิจารณาได้ด้วย

3) อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการต่างๆ ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่กล่าวคือคณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ในการปฏิบัติงานต่างๆ ในเขตเทศบาลตามบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ หรือกฎหมายอื่นใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและได้กำหนดไว้โดยกระทรวง

เพื่อให้การใช้อำนาจหน้าที่ของคณะเทศมนตรีดังกล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพให้ได้มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยปัญหา และการสั่งการระหว่างนายกเทศมนตรีกับเทศมนตรีไว้ ดังนี้ (ประหยัด หงษ์ทองคำ, 2546, หน้า 55)

1) นายกเทศมนตรี มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการและบริหารงานในเรื่องต่อไปนี้

1.1) เรื่องเกี่ยวกับสภาเทศบาล หรือสมาชิกสภาเทศบาล

1.2) เรื่องที่ต้องรายงานอำเภอหรือจังหวัด หรือกระทรวงมหาดไทยแล้วแต่กรณี

1.3) เรื่องที่กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะเทศมนตรี

1.4) เรื่องเกี่ยวกับการออกเทศบัญญัติหรือการยกเลิกแก้ไขเพิ่มเติมเทศบัญญัติอยู่แล้ว

1.5) เรื่องที่ดำรงขึ้นใหม่ ซึ่งอาจต้องมีโครงการหรือแผนงานหรือระเบียบการขึ้นใหม่

1.6) เรื่องที่ปลัดเทศบาลเห็นเป็นปัญหา หรือกรณีพิเศษที่ควรได้รับการวินิจฉัยจากนายกเทศมนตรี

1.7) เรื่องซึ่งนายกเทศมนตรีมีอำนาจสั่งการโดยเฉพาะ

1.8) เรื่องที่ปลัดเทศบาลเห็นสมควรเสนอเพื่อทราบ

2) เทศมนตรี มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยสั่งการหรือบริหารงานในเรื่องต่อไปนี้

2.1) เรื่องที่คณะเทศมนตรีหรือนายกเทศมนตรีมอบหมายให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศมนตรี

2.2) เรื่องที่ต้องรายงานนายกเทศมนตรี

2.3) เรื่องที่กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับระบุไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่

อนึ่งในกรณีที่นายกเทศมนตรีไม่อยู่หรือไม่สามารถบริหารจัดการได้ ให้นายกเทศมนตรีตั้งเทศมนตรีผู้หนึ่งทำงานแทน และต้องแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ

4.6 อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติหรือหน้าที่บังคับให้ปฏิบัติ และอำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ นอกจากนั้นยังมีอำนาจตามที่กฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนด ทั้งยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในฐานะระดับต่างๆ ไว้ เช่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ไว้แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดกล่าวคือ

1) หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ โดยแบ่งหน้าที่ตามฐานะของเทศบาลไว้ตามตาราง 1

ตาราง 1 อำนาจหน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน 2. ให้มีและบำรุงทั้งทางบกและทางน้ำ 3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล 4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ 5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง 6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม 7. หน้าที่อื่นๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย หรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลตำบลตามข้อ 1-7 และมีหน้าที่เพิ่มอีก ดังนี้ 1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา 2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์ 3. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษา 4. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ 5. ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ 6. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น 7. ให้มีหารดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาลเมืองตามข้อ 1-12 และมีหน้าที่เพิ่มอีก ดังนี้ 1. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก 2. กิจการอย่างอื่น ซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

ที่มา : เทศบาลนครสกลนคร (2555, หน้า 24)

2) อำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ

ตาราง 2 อำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ

เทศบาลตำบล	เทศบาลเมือง	เทศบาลนคร
1. ให้มีน้ำสะอาดหรือการ ประปา 2. ให้มีโรงฆ่าสัตว์ 3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม 4. ให้มีสุสานหรือฌาปน สถาน 5. บำรุงและส่งเสริมการทำ มาหากินของราษฎร 6. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำ การพิทักษ์และรักษาคน เจ็บไข้ 7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น 8. ให้มีและบำรุงทาง ระบายน้ำ 9. เทศพาณิชย์	1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและ ท่าข้าม 2. ให้มีสุสานหรือฌาปนสถาน 3. บำรุงและส่งเสริมการทำมา หากินของราษฎร 4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์ มารดาและเด็ก 5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล 6. ให้มีการสาธารณสุข 7. จัดทำกิจกรรมซึ่งจำเป็นเพื่อ การสาธารณสุข 8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียน อาชีวศึกษา 9. ให้มีและบำรุงสถานที่ สำหรับการกีฬาและพล ศึกษา 10. ให้มีและบำรุง สวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ 11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาด เรียบร้อยของท้องถิ่น 12. เทศพาณิชย์	มีหน้าที่เช่นเดียวกับเทศบาล เมืองตามข้อ 1-12

ที่มา : เทศบาลนครสกลนคร (2551, หน้า 25)

3) อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนด

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 กำหนดไว้แล้วยังมีกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดให้เทศบาลอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น

3.1) พระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตรายอันเกิดแก่การเล่นมหรสพ พุทธศักราช 2496

3.2) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พุทธศักราช 2475

3.3) พระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช 2484

3.4) พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระทำปุ๋ย พุทธศักราช 2490

3.5) พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พุทธศักราช 2493

3.6) พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พุทธศักราช 2495

3.7) พระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พุทธศักราช 2498

3.8) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พุทธศักราช 2499

3.9) พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและจำหน่ายเนื้อสัตว์ พุทธศักราช 2502

3.10) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พุทธศักราช 2535

3.11) พระราชบัญญัติการผังเมือง พุทธศักราช 2518

3.12) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พุทธศักราช 2522

3.13) พระราชบัญญัติป้องกันฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช 2522

3.14) พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พุทธศักราช 2523

การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้จัดแบ่งกรอบการให้บริการสาธารณะออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (ระกั พันธุ์ อินทรพานิชย์, 2554, หน้า 26-30 อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม, 2548, หน้า 176-178)

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต
3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย

4. ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว
5. ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
6. ด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดให้มีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวพิจารณาและให้ความเห็นชอบการถ่ายโอนภารกิจทั้ง 6 ด้าน รวมมีการถ่ายโอนทั้งสิ้น 244 เรื่อง มีส่วนราชการที่ถ่ายโอนภารกิจ 50 กรม ใน 11 กระทรวง ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน การให้บริการสาธารณะในเรื่องถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรเพื่อการประกอบอาชีพ ส่งผลผลิตสู่ตลาดภายนอกได้รวดเร็ว ไฟฟ้า ประปา เป็นต้นซึ่งมีเนื้อหาของงานเกี่ยวกับ

1.1 การคมนาคมและการขนส่ง

1.1.1 ทางบก อาทิ การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนนและสะพาน การดูแลจัดตั้งสถานีขนส่งและการจัดการจราจรในเขตพื้นที่

1.1.2 ทางน้ำ เช่น การบำรุงรักษาทางน้ำ การก่อสร้างและดูแลสถานีขนส่งทางน้ำ (ท่าเทียบเรือ)

1.2 สาธารณูปโภค

1.2.1 แหล่งน้ำ / ระบบประปาชนบท อาทิ การดูแล รักษา พัฒนา ซ่อมบำรุงแหล่งน้ำ และระบบประปาชนบท

1.3 สาธารณูปการ

1.3.1 การจัดให้มีตลาด อาทิ การจัดให้มีและการควบคุมตลาด

1.3.2 การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง

1.3.3 การผังเมือง อาทิ การจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดและการวางแผนและปรับปรุงผังเมืองรวม

1.3.4 การควบคุมอาคาร อาทิ การควบคุมอาคารและการเปรียบเทียบปรับคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

จากงานทั้งหมดที่อยู่ภายใต้กรอบงานด้านโครงสร้างพื้นฐานข้างต้น พบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 88 เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน 16 กรม ใน 7 กระทรวง

2. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการสังคมสงเคราะห์โดยใช้งบประมาณของเทศบาลตำบล เป็นต้น

2.1 การส่งเสริมอาชีพ อาทิ การฝึกอบรม ส่งเสริม พัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ

2.2 งานสวัสดิการสังคม

2.2.1 การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส อาทิ งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสงเคราะห์เปี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์เปี้ยยังชีพคนพิการและการสงเคราะห์เปี้ยยังชีพผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น

2.3 นันทนาการ

2.3.1 การส่งเสริมการกีฬา อาทิ การจัดหาอุปกรณ์กีฬา การก่อสร้าง บำรุงรักษาสถานกีฬา

2.3.2 การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อาทิ การบริหารจัดการ ดูแล บำรุง รักษาสวนสาธารณะ

2.4 การศึกษา

2.4.1 การจัดการศึกษาในระบบ อาทิ การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน หรือ ปฐมวัย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดการศึกษาสงเคราะห์

2.4.2 การศึกษานอกระบบ อาทิ การบริการการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอและการจัดการศึกษาระดับเขต งานห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

2.5 การสาธารณสุข

2.5.1 การสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล อาทิ การส่งเสริมสุขภาพจิต และป้องกันปัญหาสุขภาพจิตและการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การพัฒนานามัยบนพื้นที่สูง

2.5.2 การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ อาทิ การควบคุมโรคติดต่อ งานสนับสนุนเงินอุดหนุนในการสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อน ค่าสังคมสงเคราะห์และค่าฌาปนกิจ การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย อาทิ การแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย งานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 102 เรื่อง มีส่วนราช การที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน 27 กรม ใน 7 กระทรวง

3. ด้านการจัดระเบียบชุมชนและการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริม หรือสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและความสงบเรียบร้อย

ในเรื่องนี้ต่อไปหรือไม่ เช่น การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นต้น

3.1 การส่งเสริมประชาธิปไตยโดยความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน อาทิ งานตรวจมาตรา ชั่ง ตวง วัดและการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคแก่ผู้บริโภค

3.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น อาทิ การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

3.3 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อาทิ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น

3.4 การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อาทิ การทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชนและงานจดทะเบียนสัตรีพหุภาวะ

สรุปแล้วจะพบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 18 เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน 9 กรม ใน 6 กระทรวง

4. ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว
การส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณดำเนินการด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและแก้ไข
ปัญหาความยากจน เช่น การเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ การจัดตั้งกลุ่มอาชีพ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

4.1 การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น อาทิ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การประสานจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและการจัดระบบข้อมูลเพื่อการวางแผน

4.2 การพัฒนาเทคโนโลยี อาทิ การบริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรชุมชน

4.3 การส่งเสริมการลงทุน อาทิ งานบริการข้อมูลนักลงทุนและงานเผยแพร่และชักจูงการลงทุน

4.4 การพาณิชยกรรม อาทิ งานทะเบียนพาณิชย์

4.5 การพัฒนาอุตสาหกรรม อาทิ การกำกับดูแลโรงงาน การอนุญาตให้ตั้งโรงงาน

4.6 การท่องเที่ยว อาทิ การวางแผนการท่องเที่ยว การปรับปรุงดูแล บำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวและจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

พบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 88 เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน 16 กรม ใน 7 กระทรวง

5. ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
การส่งเสริมหรือสนับสนุนงบประมาณด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เช่น การรณรงค์ให้ประชาชนเห็นคุณค่าและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5.1 การคุ้มครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ งานพัฒนาป่าชุมชน การควบคุมไฟป่า เป็นต้น

5.2 การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ อาทิ การติดตาม ตรวจสอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและมลพิษ งานสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม งานตรวจสอบคุณภาพน้ำ งานตรวจสอบคุณภาพอากาศและเสียงและการบำบัดน้ำเสีย

5.3 การดูแลรักษาที่สาธารณะ อาทิ การดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่สาธารณะประโยชน์

งานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 18 เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน 9 กรม ใน 4 กระทรวง

6. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ศาสนา จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณด้านศิลปวัฒนธรรม ศาสนา จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การดูแลรักษาโบราณสถานโบราณวัตถุและศิลปวัตถุชุมชนที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น เป็นต้น

6.1 การจัดการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ อาทิ การบำรุงรักษาโบราณสถาน

6.2 การจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถานและหอจดหมายเหตุ

สรุปแล้วจะพบว่างานที่จะมีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวน 2 เรื่อง มีส่วนราชการที่ต้องถ่ายโอนภารกิจจำนวน 1 กรม ใน 1 กระทรวง

บทบาทหน้าที่ของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคในอนาคต

เมื่อจะต้องมีการปรับเปลี่ยน ถ่ายโอนงานการบริการสาธารณะจากราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนกลาง ให้กับท้องถิ่นดังนั้นบทบาทราชการบริหารส่วนภูมิภาคและราชการส่วนกลางในอนาคต พบว่าภารกิจของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ภารกิจในฐานะผู้ปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงภูมิภาคยังคงปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนในการปฏิบัติงาน ดำเนินการบางอย่างในฐานะตัวแทนของราชการส่วนกลางและภารกิจที่ภูมิภาคจะต้องดำเนินการเมื่อมีการถ่ายโอน หรือ การมอบอำนาจให้กับท้องถิ่นในการดำเนินการบริการสาธารณะ ในกรณีนี้ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคควรจะมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ

เป็นการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการ โดยการหาความรู้ เทคนิคและวิธีการพัฒนาและดำเนินการใหม่ ๆ และถ่ายทอดให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ การถ่ายทอดองค์ความรู้ (Know how) การวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ทั้งนี้เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. งานอำนวยการ

งานอำนวยการ เช่น ระบบทะเบียน ระบบการใช้ที่ดิน ระบบการจดทะเบียนรถ การจดทะเบียนสัตว์ ทั้งนี้แม้ว่าจะมีการมอบอำนาจให้กับท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการแล้ว แต่ระบบอำนวยการใหญ่ต้องมีศูนย์กลาง ต้องมีจุดรวมที่จะบริหารและเห็นภาพรวมและเป็นกลไกสำคัญของรัฐบาลในการมองเห็นภาพเหล่านี้ เพราะฉะนั้นลักษณะของการอำนวยการที่จะมีฐานข้อมูลเห็นภาพรวมของประเทศในแต่ละเรื่อง แต่ละด้านก็ยังคงมีความจำเป็นอยู่

3. งานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

เป็นการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากการจากสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ จะทำให้เกิดการเคลื่อนตัวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นก็เพื่อให้ภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็ง ซึ่งจะทำให้เกิดการคานอำนาจกันระหว่างท้องถิ่นกับผู้รับผลประโยชน์ในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ ประชาชน

4. งานกำกับ ตรวจสอบการใช้อำนาจของท้องถิ่น

ในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบเป็นการตรวจสอบในเชิงมาตรฐาน ซึ่งจะต้องมีมาตรฐานกลาง อันเป็นมาตรฐานพื้นฐานที่มีความจำเป็น เพื่อให้ท้องถิ่นปฏิบัติให้ได้อย่างน้อยให้ถึงมาตรฐานขั้นต่ำ แต่ทั้งนี้ท้องถิ่นสามารถปฏิบัติงาน ดำเนินการให้สูงกว่ามาตรฐานของรัฐได้และการกำกับดูแล ตรวจสอบอีกลักษณะหนึ่งเป็นการตรวจสอบ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการใช้อำนาจ ซึ่งราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคจะต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบ กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5. การสร้างระบบสนับสนุน (Back up) ให้กับท้องถิ่น

ระบบการสนับสนุนเป็นการสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการสร้างระบบประกันให้กับผู้รับบริการ หรือ ประชาชนว่า ประชาชนจะได้รับบริการที่ดี

6. การส่งเสริมประสิทธิภาพท้องถิ่น

การส่งเสริมประสิทธิภาพท้องถิ่นเป็นบทบาทของราชการส่วนภูมิภาคในช่วงเปลี่ยนผ่าน ซึ่งจะต้องสร้างความเข้มข้นในการส่งเสริมขีดความสามารถของท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการดำเนินการให้บริการสาธารณะในอนาคต

ตาม พ.ร.บ.กำหนดแผนและขั้นตอนฯ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในมาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 นั้น จะเห็นได้ว่าเป็นอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่าเดิมและในมาตรา 30 กำหนดให้มีการถ่ายโอนงานบริการสาธารณะที่เป็นการดำเนินการซ้ำซ้อนระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่งผลกระทบต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นหรือภารกิจที่เป็นการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล ภารกิจทั้งหมดนี้ต้องถ่ายโอนภายใน 4 ปี (พ.ศ. 2544 - 2547) และอาจให้แตกต่างกันได้แต่ไม่เกิน 10 ปี (พ.ศ. 2553) ดังกล่าวแล้วข้างต้นว่าจะมีภารกิจในหลายรูปแบบที่รัฐถ่ายโอนให้ท้องถิ่นดำเนินการ ซึ่งรูปแบบการมอบหมายภารกิจหรือบริการสาธารณะในอนาคตที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป มีรูปแบบอยู่ 3 รูปแบบ ได้แก่

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง

เมื่อรัฐบาลหรือส่วนราชการยุติบทบาทการให้บริการสาธารณะ ซึ่งเป็นบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและการจัดโครงสร้างพื้นฐานและถ่ายโอนหรือส่งมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ใน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับมอบแล้ว ไม่ว่าจะองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือ เทศบาล เมื่อรับโอนภารกิจต่าง ๆ แล้ว สามารถบริหารจัดการด้วยตนเองภายใต้ความสามารถของตนเอง 2) ภารกิจที่ต้องร่วมกันดำเนินการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากมีภารกิจบางประการอาจต้องคำนึง ถึงความร่วมมือ ดังนั้นภารกิจบางอย่างต้องมีลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทเดียวกัน หรือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างประเภทกันและ 3) ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการเอง แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถซื้อบริการ มอบหมายหรือจัดซื้อจัดจ้างให้เอกชนดำเนินการแทนได้

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานราชการร่วมกันดำเนินการ

ในการดำเนินการบริการสาธารณะบางภารกิจต้องมีการปรับเปลี่ยน เช่น การปรับบทบาทของราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ โดย

ท้องถิ่นอาจจะเป็นผู้ดำเนินการหลักในการดำเนินกิจการสาธารณะบางภารกิจ แต่อีกหลายภารกิจยังคงอยู่ภายใต้การกำกับหรือการบริหารจัดการหรือการดำเนินงานของส่วนราชการ

3. ภารกิจที่รัฐไม่ได้ถ่ายโอนไป แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้

ภารกิจบางประการไม่ได้มีการถ่ายโอนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดการศึกษาสูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดต้องการจัดการศึกษาดังกล่าวก็สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการ ศึกษาอยู่แล้ว แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้การพิจารณามาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด

ดังนั้นในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจฯ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของพัฒนาการของการกระจายอำนาจของประเทศไทยซึ่งต้องการกลไกและมาตรการ ที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคตเพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการความเข้าใจที่ตรงกันและความมุ่งมั่น เชื่อมมั่นต่อปรัชญาและคุณค่าของการกระจายอำนาจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับแต่รัฐบาลส่วนราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนที่พร้อมจะร่วมกันพัฒนาการกระจายอำนาจโดยผ่านกระบวนการการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและมั่นคง

ดังนั้น การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ถือเป็นภารกิจสำคัญของรัฐบาลและข้าราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ซึ่งได้มีการพัฒนาทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ตามแนวคิดของเสรีนิยม ภารกิจของรัฐแต่เดิม มุ่งเน้นในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ จึงต้องหันมาเน้นที่การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนควบคู่กันไปด้วยนอก จากนี้ศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ ยังมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาประเทศซึ่งหากระบบราชการที่รัฐควบคุมดูแลอยู่ไม่สามารถจัดการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของเอกชนแล้วระบบราชการก็จะกลายเป็นอุปสรรคในการพัฒนาความเจริญเติบโตของประเทศไปในที่สุด (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539, หน้า 8-11)

ประเทศไทยกำลังพยายามก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งจะต้องปรับปรุงทั้งระบบและโครงสร้างต่างๆ หลายประการ นอกจากปรับปรุงในโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจแล้ว สิ่งหนึ่งที่ถือได้ว่าสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ก็คือ การบริการประชาชนในระบบราชการเพราะระบบราชการจะเป็นกลไกของรัฐ ที่จะแปรนโยบายของรัฐไปสู่ภาคปฏิบัติ ซึ่งมีประชาชนเป็นผู้รับผลการปฏิบัตินั้น การที่ผู้รรับผลจะเกิดความพึงพอใจหรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับการให้บริการที่รวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรม (บุญเชื้อ บัวสรวง, 2542, หน้า 16)

แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล

เทศบาลถือว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก สำหรับสังคมไทยเทศบาลเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมืองที่ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งความเป็นมา หลักเกณฑ์การจัดตั้ง โครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของเทศบาลมีรายละเอียดดังนี้

ความเป็นมา

ความเป็นมาของเทศบาลสามารถกล่าวได้โดยสรุปดังนี้

พ.ศ. 2476 ได้มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2476 และกำหนดให้เทศบาลเป็นองค์การบริหารรูปหนึ่งของราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และมีตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารปกครองตนเองของเทศบาล

พ.ศ. 2478 ได้มีการจัดตั้งเทศบาลเป็นครั้งแรก ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 โดยการยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิม 35 แห่งขึ้นเป็นเทศบาล และได้มีการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวอยู่เป็นระยะ

พ.ศ. 2496 ได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ขึ้นใช้แทนกฎหมายเก่าทั้งหมด และได้มีการใช้กฎหมาย พ.ร.บ. เทศบาล พ.ศ. 2496 โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่เป็นระยะ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

พ.ศ. 2542 ได้มีการปรับปรุงแก้ไข พ.ร.บ. เทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2542

หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นใดขึ้นเป็น เทศบาลไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) จำนวนและความหนาแน่นของประชากรในท้องถิ่นนั้น 2) ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด และงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินการของท้องถิ่น และ 3) ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นนั้นว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด ซึ่งจากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น กฎหมายได้กำหนดให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. เทศบาลตำบล กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้างๆ ดังนี้

- 1.1 มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมา ตั้งแต่ 12,000,000 บาทขึ้นไป
- 1.2 มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไป
- 1.3 ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ 1,500 คนต่อตารางกิโลเมตร ขึ้นไป
- 1.4 ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

สำหรับในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น การควบคุมการก่อสร้างอาคาร การแก้ปัญหาชุมชนแออัด การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การพัฒนาท้องถิ่นหรือการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในรูปเทศบาลกระทรวงมหาดไทยจะสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเฉพาะแห่งได้ หรือกรณีที่จัดหัดเห็นว่าสุขาภิบาลใดมีความเหมาะสมสมควรยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลได้ ก็ให้จังหวัดรายงานไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งให้ดำเนินการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลได้โดยให้จังหวัดชี้แจงเหตุผลและความจำเป็น พร้อมทั้งส่งข้อมูลความเหมาะสมไปให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาด้วย

2. เทศบาลเมือง มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้

- 2.1 ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง ให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นๆ ประกอบ
- 2.2 ส่วนท้องที่ที่มีใช้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

- (1) เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
- (2) ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร
- (3) มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามกฎหมายกำหนดไว้
- (4) มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

3. เทศบาลนคร มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังนี้

- 3.1 เป็นท้องที่ที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป
- 3.2 ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร
- 3.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามกฎหมายกำหนดไว้
- 3.4 มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร

โครงสร้างเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำในเทศบาล จะมีโครงสร้างทางเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่งเรียกว่า พนักงานเทศบาล

1. **สภาเทศบาล** ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคอยควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารอันเป็นวิธีทางแห่งการถ่วงดุลอำนาจ กำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วย ประธานสภาเทศบาลคนหนึ่ง รองประธานสภาเทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาล ทั้งนี้ จำนวนสมาชิกสภาเทศบาลจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ดังนี้

ก. สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิกทั้งหมด 12 คน

ข. สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกทั้งหมด 18 คน

ค. สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกทั้งหมด 24 คน

สำหรับสมาชิกเทศบาลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนและสมาชิกสภาเทศบาลนี้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 5 ปี (ปัจจุบันแก้ไขให้อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี) ส่วนประธานสภาเทศบาลและรองประธานสภากำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งตามมติสมาชิกสภาเทศบาล กล่าวคือ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลครั้งแรกภายใน 90 วัน นับแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเสร็จสิ้นแล้วให้สมาชิกสภาเทศบาลประชุมเลือกกันเองจากสมาชิกด้วยกัน จะเลือกบุคคลอื่นนอกจากสมาชิกสภาเทศบาลมิได้ ประธานสภาทำหน้าที่ดำเนินการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมเทศบาลควบคุม

1. คณะเทศมนตรี เป็นฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาล ได้แก่ คณะเทศมนตรี ซึ่งอำนาจในการบริหารงานอยู่ที่คณะเทศมนตรี โดยคณะเทศมนตรีเลือกมาจากสมาชิกสภาเทศบาลที่สมาชิกสภาเทศบาลมีมติเห็นชอบซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรี และเทศมนตรีอีก 2-4 คน ตามฐานะเทศบาล คือ

ก. กรณีมีเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลให้มีเทศมนตรีได้ 2 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้วมีจำนวน 3 คน

ข. กรณีที่เป็นเทศบาลนคร ให้มีเทศมนตรีได้ 4 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้วมีจำนวน 5 คน สำหรับเทศบาลเมืองที่มีรายได้จากการจัดเก็บปีละ 20 ล้านบาทขึ้นไป ให้มีเทศมนตรีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

2. พนักงานเทศบาล เป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาลที่ปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำสำนักงานหรืออาจจะนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิด เพราะหน้าที่ของเทศบาลนั้นต้องดูแลและให้บริการแก่ประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งในเรื่องงานการทะเบียน การสาธารณสุข โภค การศึกษา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมาก ซึ่งต่างกับคณะเทศมนตรีที่คณะเทศมนตรีรับผิดชอบและภาพกิจในลักษณะของการ “ทำอะไร” ส่วนการ “ทำอย่างไร” ก็จะเป็นหน้าที่ของพนักงาน เทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็น

ผู้รับผิดชอบ พนักงานเทศบาลจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของงาน ส่วนการบรรจุแต่งตั้งการให้ความดีความชอบ ตลอดจนการออกจากตำแหน่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกา ระเบียบพนักงานเทศบาล พ.ศ.2519 เป็นสำคัญ และพนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ มีการแบ่งหน่วยงานของเทศบาลออกเป็น 6 ส่วน (ระเบียบคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ว่าด้วยการกำหนดส่วนการบริหารของเทศบาล การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนของพนักงานเทศบาล พ.ศ. 2519) เพื่อที่จะให้บริการแก่ประชาชนได้ดังนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนและนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีเกี่ยวกับงานตลอดจนงานอื่นๆ ที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ เช่น สถานธนาบาลของเทศบาล (โรงรับจำนำ)

2. ส่วนคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและการบัญชี การจัดเก็บภาษีต่างๆ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ฯลฯ งานจัดทำงบประมาณ งานผลประโยชน์ของเทศบาล ความคุมดูแล พัสดุและทรัพย์สินของเทศบาลตลอดจนงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของส่วนใดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

3. ส่วนสาธารณสุข มีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยของประชาชน การป้องกันและระงับโรค การสุขาภิบาล การรักษาความสะอาด งานสัตวแพทย์ ตลาดสาธารณสุข สุสาน และฌาปนสถานสาธารณะ ตลอดจนควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น การแต่งผม การจัดหน่ายอาหาร เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า การประการการค้าอันอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งงานสาธารณสุขอื่นๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรืองานที่ได้รับมอบหมายเทศบาลแห่งที่มีรายได้เพียงพอก็จัดตั้งโรงพยาบาลขึ้นเอง เช่น โรงพยาบาลของเทศบาลนครเชียงใหม่ นอกจากนี้แล้วเทศบาลเล็กๆ ก็ จะจัดให้มีสถานีอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข

4. ส่วนช่าง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานบำรุงรักษาทางบก ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรม และผังเมืองและงานสาธารณูปโภค งานควบคุมการก่อสร้างอาคารเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง งานเกี่ยวกับไฟฟ้าหรืองานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

5. ส่วนการประปา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการ และจำหน่ายน้ำสะอาด ตลอดจนจัดเก็บผลประโยชน์ในการนี้

6. ส่วนการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาของเทศบาล งานด้านการสอน การนิเทศ การศึกษา งานสวัสดิการสังคม และนันทนาการตลอดจนปฏิบัติงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนต่างๆ เหล่านี้อาจจัดให้มีฐานะเป็นสำนัก กอง ฝ่าย แผนก หรืองานก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงานได้ตามความเหมาะสมของแต่ละเทศบาล แต่หากงานใดยังไม่มีผลจำเป็นจะต้องแยกจัดเป็นส่วนการบริหารงานต่างหาก ก็ให้รวมกิจการนั้นเข้ากับส่วนอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ หรือเทศบาลใดมีงานอื่นเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้และไม่อาจรวมไว้กับส่วนใดได้ก็อาจจัดเป็นส่วนต่างหากก็ได้ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นโดยอนุโลม

อำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล คณะเทศมนตรีและเทศบาล

สภาเทศบาล คณะเทศมนตรีและเทศบาลมีหน้าที่แตกต่างกันออกไป สภาเทศบาลจะทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ในขณะที่คณะเทศมนตรีทำหน้าที่ฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาลแต่ละฝ่ายมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติดังนี้

สภาเทศบาล

ปกติสภาเทศบาลจะทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. **อำนาจในการตราเทศบัญญัติ** เทศบัญญัติ คือ กฎข้อบังคับของท้องถิ่น ซึ่งมีผลใช้บังคับได้เฉพาะในเขตเทศบาลนั้นๆ เท่านั้น โดยสภาเทศบาลเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อตัวบทกฎหมายในกรณีต่อไปนี้

ก. เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยเทศบาลปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้นๆ

ข. เมื่อกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติ หรือให้อำนาจตราเทศบัญญัติเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้นๆ

สำหรับการพิจารณาตราเทศบัญญัติงบประมาณประจำปี ถือว่าเป็นการใช้อำนาจสูงสุดในการควบคุม ถ้าหากร่างดังกล่าวไม่ได้รับการเห็นชอบจากสภาเทศบาลแล้วนั้น หมายถึงว่าคณะเทศมนตรีสิ้นสุดในหน้าที่ โดยมีเงื่อนไขที่น่าสังเกตว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต่อเห็นชอบด้วย และในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นด้วยนั้น การตัดสินใจในขั้นสุดท้ายจะขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยว่าจะดำเนินการอย่างไร

2. **อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร** สภาเทศบาลมีอำนาจในการควบคุมคณะเทศมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนและนโยบายที่กำหนดไว้ โดยมีมาตรการควบคุมที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ดังนี้

การตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ถามคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรีในข้อความใดๆ ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้ ถ้าหากสมาชิกสภาเกิดสงสัยหรือมีข้อข้องใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะเทศมนตรีหรือเทศมนตรี หรือเมื่อเล็งเห็นว่าการกระทำใดๆ ของฝ่ายบริหารอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อท้องถิ่นหรือประชาชนในท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้นายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีนั้นๆ จะต้องตอบกระทู้ถามให้สมาชิกสภาย่อยข้อใจ แต่ฝ่ายบริหารมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้ถามก็ได้ ถ้าเห็นว่ายังไม่สมควรตอบเพราะถ้าหากตอบไปแล้วจะเกิดความไม่ปลอดภัยหรือเสียประโยชน์ที่สำคัญของเทศบาล

การเปิดอภิปราย กฎหมายว่าด้วยเทศบาลได้ให้สิทธิแก่สมาชิกสภาเทศบาลขอเปิดอภิปรายต่อคณะเทศมนตรี หรือเทศมนตรีคนใดคนหนึ่งได้ ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการที่กำหนดไว้

การอนุมัติงบประมาณประจำปี ก่อนที่จะมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในรอบปีต่อไป คณะเทศมนตรีจะต้องเสนองบประมาณประจำปีเพื่อขออนุมัติต่อสภาเทศบาลเสียก่อน และเมื่อสภาได้อนุมัติแล้ว จึงจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ การที่กำหนดให้ต้องเสนอขออนุมัติงบประมาณก่อนนั้น เพื่อที่สภาเทศบาลซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น สามารถควบคุมการจัดหารายได้และการจ่ายเงินของฝ่ายบริหารให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น และในกรณีที่สภาเทศบาลพิจารณาแล้วลงมติไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีที่คณะเทศมนตรีเสนอแล้วไม่ว่าจะเหตุผลใดก็ตามจะมีผลทำให้คณะเทศมนตรีชุดนั้นต้องพ้นจากตำแหน่งไป

3. **อำนาจในการให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งคณะเทศมนตรี** บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยเทศบาล ได้กำหนดเกี่ยวกับการแต่งตั้งคณะเทศมนตรีไว้ว่า “ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเป็นนายกเทศมนตรี และเทศมนตรี ด้วยความเห็นชอบของสภาเทศบาล” กล่าวโดยสรุป คือ อำนาจในการเห็นชอบแต่งตั้งคณะเทศมนตรีโดยสภาเทศบาลจะเสนอการเห็นสมควรให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง มีข้อสังเกตว่าในปัจจุบันมีการจัดกลุ่มในลักษณะพรรคการเมืองขึ้น ดังนั้นกลุ่มที่ได้รับเลือกตั้งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากจะมีโอกาสสูงที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นฝ่ายบริหาร (คณะเทศมนตรี)

4. **อำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสภาเทศบาล** เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของสภาเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สภาเทศบาลมีอำนาจที่จะตั้งคณะกรรมการเพื่อให้ปฎิบัติภารกิจที่มอบหมายให้ทำ ซึ่งคณะกรรมการที่สภาเทศบาลจะแต่งตั้งนี้สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. **คณะกรรมการสามัญ** คือ คณะกรรมการที่ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งได้รับเลือกจากสภาเทศบาลและกระทรวงมหาดไทยได้ออกระเบียบให้มีคณะกรรมการสามัญประจำสภาเทศบาลได้ไม่เกิน 2 คณะ โดยเทศบาลนครให้มีกรรมการในคณะหนึ่งๆ ไม่เกิน 5 นาย ส่วนเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลให้มีกรรมการในคณะหนึ่งๆ ได้ไม่เกิน 3 นาย

ข. **คณะกรรมการวิสามัญ** คือ คณะกรรมการที่ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกที่มีได้เป็นสมาชิกซึ่งได้รับเลือกจากสภาเทศบาล โดยอาจมีจำนวนและองค์ประกอบของคณะกรรมการได้เช่นเดียวกับคณะกรรมการสามัญดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

คณะเทศมนตรี

คณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่สำคัญๆ อาจกล่าวโดยสรุปได้ 3 ประการ ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการบริหารงานโดยทั่วไปของเทศบาลตามที่เทศบาลกำหนดไว้

2. อำนาจหน้าที่ในการเปรียบเทียบคดีที่จะเกิดต่อเทศบัญญัติ โดยเทศมนตรีคนใดคนหนึ่งมีอำนาจเปรียบเทียบปรับในคดีที่มีการละเมิดต่อเทศบัญญัติได้ และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ นายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีมีอำนาจที่จะเรียกผู้กระทำความผิดและพยานมาบันทึกถ้อยคำเพื่อประกอบการพิจารณาได้ด้วย

3. อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการต่างๆ ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ กล่าวคือ คณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการปฏิบัติงานต่างๆ ในเขตเทศบาลตามบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ หรือกฎหมายอื่นใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและได้กำหนดไว้โดยกฎกระทรวง

เทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ หรือหน้าที่บังคับให้ปฏิบัติ และอำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ นอกจากนั้นยังมีอำนาจตามที่กฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนด ทั้งยังได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในฐานะระดับต่างๆ ไว้ เช่น เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ไว้แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ได้สรุปหน้าที่ตามฐานะของเทศบาลไว้ดังนี้

1.1 เทศบาลตำบล หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ดังนี้

- 1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ

3) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล

- 4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 7) หน้าที่อื่นๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยหรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

1.2 **เทศบาลเมือง** มีหน้าที่เช่นเดียวกันกับเทศบาลตำบลตามข้อ 1-7 และมีหน้าที่เพิ่มอีกดังนี้

- 8) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- 9) ให้มีโรงพยาบาล
- 10) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษา
- 11) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- 12) ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
- 13) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 14) ให้มีการดำเนินการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

1.3 **เทศบาลนคร** มีหน้าที่เช่นเดียวกันกับเทศบาลเมืองตามข้อ 1-14 และมีหน้าที่เพิ่มอีก ดังนี้

- 15) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- 16) กิจกรรมอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

2. อำนาจหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ แบ่งตามประเภทของเทศบาลได้ดังนี้

2.1 **เทศบาล** มีหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติได้ดังนี้

- 1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- 2) ให้มีโรงพยาบาล
- 3) ให้มีลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- 5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากันของราษฎร
- 6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
- 7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

9) เทศพาณิชย์

2.2 เทศบาลเมือง หน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติดังนี้

- 1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 2) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- 3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- 5) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- 6) ให้มีการสาธารณสุข
- 7) จัดทำกิจกรรม ซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- 8) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- 9) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
- 10) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
- 12) เทศพาณิชย์

2.3 เทศบาลนคร มีหน้าที่เช่นเดียวกันกับเทศบาลเมืองตามข้อ 1-12

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเมือง

การเสนอสาระในตอนนี้ แยกเป็น 7 ประเด็น คือ ความหมาย วัตถุประสงค์ ความสำคัญ โครงสร้าง กระบวนการ มิติของการบริหารการพัฒนา และการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น รายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายการบริหารการพัฒนาเมือง

การอธิบายความหมายของการบริหารการพัฒนาเมือง โดยเริ่มต้นจากความหมายของเมืองเป็นลำดับแรก ตามด้วยการอธิบายความหมายและการพัฒนาเมือง

2.1.1 เมือง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2553) ได้ให้คำนิยามของคำว่า ‘เมือง’ (urban areas) ไว้ว่า เป็นพื้นที่ที่มีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและอยู่กันอย่างหนาแน่น ในพื้นที่เมืองจึงเต็มไปด้วยผู้คน อาคาร บ้านเรือน สถานประกอบการ และสิ่งก่อสร้างในลักษณะต่างๆ พื้นที่เมืองอาจมีขนาดแตกต่างกัน อาจเป็นเมืองใหญ่มากหรือเป็นมหานครที่มีผู้คนอาศัยอยู่หลายล้านคน มีดีกรีนแน่นขนัด ลักษณะสำคัญของความเป็นเมือง คือ มี

ประชากรจำนวนมากและมีประชากรหนาแน่นและหลากหลาย มีอาคารบ้านเรือนจำนวนมาก ประชากรส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพด้านเกษตรกรรม มีการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกัน มีการจัดบริการ สาธารณะต่างๆ และมีความเจริญก้าวหน้า

2.1.2 การบริหารการพัฒนาเมือง

การบริหารการพัฒนาตรงกับภาษาอังกฤษว่า ‘Development Administration’ แม้คำนี้จะประกอบด้วย 2 คำ คือ การพัฒนา ‘Development’ และ การบริหาร ‘Administration’ แต่การบริหารการพัฒนาก็ได้แปลความหมายไปต่างความหมายของคำแต่ละคำ การบริหารการพัฒนาเป็นคำที่มีความหมายในตัวเองที่มีผู้ให้ความหมายของคำนี้ไว้หลากหลายดังนี้

Riggs ให้ความหมายของการบริหารการพัฒนาไว้สองความหมาย คือ

- (1) การบริหารงานโครงการพัฒนา โดยเฉพาะวิธีการที่ใช้ในการองค์การโดยเฉพาะรัฐบาล ใน การที่จะทำให้นโยบายและเป้าหมายที่วางไว้เพื่อการพัฒนาบรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ และ
- (2) การบริหารการพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับการเพิ่มสมรรถนะทางการบริหาร ซึ่งเป็นการพัฒนา วิธีการในการบริหารทั้งในด้านการวัสดุ เงิน และการจัดการ เพื่อรวมทรัพยากรต่าง ๆ ในการที่จะนำมาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Swerdlow (สเวิร์ดโลว์) กล่าวว่า การบริหารการพัฒนาหมายถึง การบริหารกิจการที่มีใช้งานประจำแต่เป็นงานที่ริเริ่มขึ้นใหม่ในหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ยังไม่มีการวางแผน

Gantt (แกนต์) ได้ให้ความหมายที่ค่อนข้างครอบคลุมและเป็นที่ ยอมรับกันทั่วไปจนถึงปัจจุบันว่า การบริหารการพัฒนาหมายถึง การบริหารนโยบาย แผน และโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2523) ได้ให้ความหมายของการบริหารการพัฒนาว่า คือ การดำเนินการตามนโยบาย แผน และโครงการต่างๆ ที่กำหนดขึ้นโดยรัฐบาล ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการบริหาร โดยมีการบริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงสำเร็จตามเป้าหมาย

สหประชาชาติ (อ้างใน ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2534) ให้ความหมายไว้ว่า คือ การนำเอาความสามารถที่มีอยู่ในการพัฒนาการบริหารมาลงมือปฏิบัติตามนโยบาย แผน แผนงาน หรือโครงการพัฒนาประเทศจริงๆ เพื่อให้บังเกิดความเปลี่ยนแปลงตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า และความเปลี่ยนแปลงตามที่ได้วางแผน

การบริหารการพัฒนา หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่จะทำให้การพัฒนาเมืองประสบความสำเร็จ ทั้งการจัดระบบและกระบวนการในการดำเนินงานพัฒนา การนำทรัพยากรทุกด้าน ทั้งทรัพยากรมนุษย์ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรธรรมชาติ การบริหารจัดการ และเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา

ส่วนการบริหารการพัฒนาเมืองได้มี การบริหารการพัฒนาเมือง เป็นการบริหารจัดการเพื่อให้การพัฒนาเมืองประสบความสำเร็จ ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการบริหารการพัฒนาเมืองที่สำคัญในประเทศประชาธิปไตย

2.2 วัตถุประสงค์ของการบริหารการพัฒนาเมือง

การบริหารการพัฒนาเมืองเป็นการบริหารจัดการเพื่อให้การพัฒนาเมืองประสบความสำเร็จ ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการบริหารการพัฒนาเมืองที่สำคัญในประเทศประชาธิปไตยปัจจุบันคือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นไปตามอุดมการณ์ประชาธิปไตย ที่สนับสนุนให้ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง สำหรับประเทศที่มีการใช้อำนาจปกครองตนเอง สำหรับประเทศที่มีการใช้อำนาจปกครองแบบรวมอำนาจ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารการพัฒนาเมือง คือ รัฐบาล อย่างไรก็ตามของรัฐบาลและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีสัดส่วนมากน้อยเพียงไร ย่อมขึ้นอยู่กับระดับการรวมอำนาจและกระจายอำนาจปกครองของรัฐบาล ถ้ากระจายอำนาจมาก ท้องถิ่นก็บทบาทมาก ถ้ารวมอำนาจมาก รัฐบาลก็มีบทบาทมาก

การบริหารพัฒนาเมืองมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทำให้การพัฒนาเมืองประสบผลสำเร็จ นำทรัพยากรต่างๆ อันได้แก่ ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และเทคนิควิธีต่างๆ รวมไปถึงทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่นๆ ของเมือง มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อสามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาเมือง คือ ความเจริญหรือการมีสภาพที่ดีขึ้นของเมือง การที่ประชาชนชาวเมืองมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสุข สะดวกสบาย สามารถพึ่งพาตนเองได้ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ประชาคมมีความเข้มแข็ง และได้รับความเป็นธรรมในด้านต่างๆ สามารถสรุปวัตถุประสงค์หลักของการบริหารการพัฒนาเมืองได้ 3 ประการ คือ

1. เพื่อจัดการแก้ไขปัญหาของเมือง การกำจัดหรือยับยั้งสิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคซึ่งกีดขวางความเจริญก้าวหน้าของเมือง ถ่วงรั้งไม่ให้เติบโตหรือก้าวไปข้างหน้าได้เท่าที่ควร รวมทั้งทำให้ผู้คนในเมองไม่อาจมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เช่น ปัญหาที่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนและชุมชนในเขตเมือง

2. เพื่อบำรุงรักษาสິงที่ดีของเมือง การรักษาสິงดี ๆ ที่เป็นอยู่หรือมีอยู่แล้วในพื้นที่เมือง
3. เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อเมือง เป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้คนมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม สะดวกสบายกว่าเดิม ปลอดภัยยิ่งขึ้น ยุติธรรมยิ่งขึ้น มั่งคั่งขึ้น รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความสุขมากยิ่งขึ้น

2.3 ความสำคัญของการบริหารการพัฒนาเมือง

การบริหารการพัฒนาเมืองเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานภาครัฐ ทำให้กิจกรรมการพัฒนาเมืองดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ตามขั้นตอนที่เหมาะสม การใช้ทรัพยากรต่างๆ เป็นไปอย่างคุ้มค่า และสามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนา แก้ปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความสำคัญของการบริหารการพัฒนาเมืองจำแนกได้เป็น 3 ประการ คือ ความสำคัญของการบริหารการพัฒนาเมืองต่อท้องถิ่น ความสำคัญของการบริหารการพัฒนาเมืองต่อประชาชาติ และความสำคัญของการบริหารการพัฒนาเมืองต่อประชาชน

1. ความสำคัญของการบริหารการพัฒนาเมืองต่อท้องถิ่น การบริหารการพัฒนาเมืองมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น ทำให้มีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่นโดยส่วนรวม

2. ความสำคัญของการบริหารการพัฒนาเมืองต่อประชาชาติ แม้ว่าเมืองแต่ละเมืองจะมีฐานะเป็นเพียงส่วนประกอบย่อยของประเทศ แต่เมื่อรวมเมืองเข้าด้วยกันผลลัพธ์คือประเทศ ดังนั้นประเทศจะเป็นอย่างไร เจริญก้าวหน้าหรือล้าหลัง แข็งแกร่ง มั่งคั่งหรือยากจน เป็นระเบียบเรียบร้อยหรือสับสนวุ่นวาย ย่อมขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของประเทศ การบริหารการพัฒนาเมืองทำให้เมืองอันเป็นส่วนย่อยของประเทศมีความเจริญก้าวหน้าจึงส่งผลโดยตรงต่อประเทศชาติในภาพรวม

3. ความสำคัญของการบริหารการพัฒนาเมืองต่อประชาชน การบริหารการพัฒนาเมืองมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการบริหารงานสาธารณะหรือการบริหารภาครัฐ ในด้านเศรษฐกิจการบริหารการพัฒนาเมืองมีความสำคัญอย่างมากต่อฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนแต่ละคน การบริหารการพัฒนาเมืองที่ประสบความสำเร็จจะทำให้ปัญหาความยากจนทุเลาลงหรือหมดไป ประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น ด้านสังคมผลของการบริหารการพัฒนาเมืองทำให้เกิดสถานะทางสังคมที่ดี ย่อมทำให้ประชาชนแต่ละคนมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีการศึกษามีสุขภาพแข็งแรง มีชีวิตที่มั่นคง

ปลอดภัย มีครอบครัวที่อบอุ่น สามารถดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น ทาง การเมือง การบริหารพัฒนาเมืองยังทำให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างกว้างขวาง มีความ เสมอภาคและได้รับความยุติธรรม มีโอกาสเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่าง เหมาะสม ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ตลอดจนมี ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองที่ดี ส่วนด้านกายภาพ การบริหารการพัฒนา เมืองทำให้ประชาชนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีดำเนินชีวิตอยู่ในเมืองที่น่าอยู่อาศัย ห่างไกล จากมลพิษต่างๆ มีน้ำสะอาด มีอากาศดี มีทัศนียภาพสิ่งก่อสร้างต่างๆ มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อยและปลอดภัย รวมทั้งมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เอื้ออำนวยความ สะดวกสบายในด้านต่างๆ

2.4 โครงสร้างการบริหารการพัฒนาเมือง

การพัฒนาเมืองเป็นภารกิจของภาครัฐ หรือภาคสาธารณะ องค์การที่ บทบาทในการบริหารการพัฒนาเมืองประกอบด้วยองค์การที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการ บริหารการพัฒนาเมือง และองค์การที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการบริหารการพัฒนา เมืองในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งองค์การที่เข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนให้การสนับสนุนการบริหาร การพัฒนาเมืองในลักษณะต่างๆ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช (2553) ได้จำแนกองค์การที่มี บทบาทในการบริหารการพัฒนาเมืองเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ รัฐบาลและองค์การภาครัฐ องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชนและองค์การประชาชน และ องค์การระหว่างประเทศ

1. **รัฐบาลและองค์การภาครัฐ** องค์การในกลุ่มนี้คือ องค์การที่มี อำนาจการบริหารประเทศอยู่ในส่วนกลางซึ่งก็คือรัฐบาลของประเทศต่างๆ และหน่วยงานของ รัฐบาล อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานที่ส่วนกลางแบ่งอำนาจให้ไป ปฏิบัติหน้าที่ในภูมิภาค เช่น จังหวัด และอำเภอ หน่วยงานที่มีบทบาทในการบริหารการพัฒนา เมืองอาจแตกต่างกันไป อาจมีการตั้งหน่วยงานโดยเฉพาะมารับผิดชอบด้านการพัฒนา จัดตั้ง คณะกรรมการระดับชาติหรือกระทรวงที่ทำหน้าที่ด้านการพัฒนาโดยเฉพาะ หรือให้กระทรวง ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบการบริหาร และการพัฒนาแต่ละด้านในบางประเทศ ให้หน่วยงานของรัฐในส่วนภูมิภาคเป็นผู้รับผิดชอบ การบริหารการพัฒนาเมือง ทั้งนี้ นอกจากหน่วยงานของรัฐบาลที่ทำหน้าที่โดยตรงแล้ว ยังอาจ มีองค์การภาครัฐหรือภาคสาธารณะในลักษณะอื่นๆ เข้ามามีบทบาทในการบริหารการพัฒนา เมือง เช่น รัฐวิสาหกิจ หน่วยทหาร เป็นต้น

2. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐบาลท้องถิ่นเป็นโครงสร้างหลักในการบริหารการพัฒนาเมืองในประเทศประชาธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรปกครองตนเองของประชาชนในระดับฐานล่างที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีอำนาจตามกฎหมาย และมีความเป็นอิสระแตกต่างกัน

3. **องค์กรเอกชนและองค์กรประชาชน** องค์กรอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีบทบาทเป็นอย่างมากในการบริหารการพัฒนาเมือง โดยบางองค์กรจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาอย่างชัดเจนและเข้ามาดำเนินการพัฒนาเมือง บางองค์กรจัดตั้งเพื่อวัตถุประสงค์หลักอย่างแต่ก็ได้ดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาหรือเข้ามามีส่วนสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเมืองในด้านต่างๆด้วย องค์กรเอกชนในที่นี้หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยเอกชนเป็นองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรภาครัฐเรียกว่า ‘NGO’ (Non-Governmental Organizations)

4. **องค์กรระหว่างประเทศ** เป็นองค์กรอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญในการบริหารการพัฒนาเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ยังไม่พัฒนา องค์กรระหว่างประเทศมักเข้ามามีบทบาทในการบริหารการพัฒนาเมืองเฉพาะด้านตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ โดยอาจจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดำเนินการในพื้นที่ ส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการหรือให้การสนับสนุนช่วยเหลือในลักษณะต่างๆ เช่น ให้คำปรึกษา ด้านเทคนิค สนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เวชภัณฑ์ อาหาร ยา เป็นต้น เช่น องค์กรอนามัยโลกหรือ WHO (World Health Organization) องค์กรการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก(United Nations Children’s Education Scientific And Cultural Organization)

2.5 กระบวนการบริหารการพัฒนาเมือง

การบริหารการพัฒนาเมืองให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพควรมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและมีกระบวนการที่เหมาะสม

การกำหนดนโยบายการพัฒนาเมือง

การกำหนดนโยบายการบริหารการพัฒนาเมืองเป็นขั้นตอนแรกและเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการบริหารการพัฒนาเมือง เนื่องจากนโยบายเป็นเครื่องกำหนดทิศทางในการบริหารการพัฒนาอนาคตของเมืองจะเป็นอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ในนโยบาย การกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองจึงมีผลโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองในวันข้างหน้า

การกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม ด้วยวิธีการที่เป็นเหตุเป็นผลน่าเชื่อถือ และด้วยความรอบคอบระมัดระวัง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2553) ได้จำแนกขั้นตอนหลักของกระบวนการกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองโดยทั่วไปไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การก่อรูปของนโยบายการพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นการรับรู้และทำความเข้าใจกับสภาพของเมือง รวมทั้งปัญหาและความต้องการของประชาชนชาวเมืองเพื่อกำหนดเป็นประเด็นปัญหานโยบายซึ่งจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะและสภาพปัญหาในทุกแง่มุม รวมทั้งพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่างๆ อย่างลึกซึ้งและสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาต่างๆ ได้ว่าเรื่องใดเป็นเรื่องเร่งด่วนหรือเป็นปัญหาวิกฤตที่ต้องเร่งแก้ไข ปัญหาใดแก้ไขแล้วจะทำให้ปัญหาอื่นหมดไปพร้อมกันด้วย ในขั้นการก่อรูปของนโยบายนี้ นอกจากจะกำหนดประเด็นปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหานโยบายแล้วยังต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนาเมืองให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้บริหารการพัฒนาและปฏิบัติงานพัฒนาเมือง

ขั้นที่ 2 การพัฒนาทางเลือกนโยบายการพัฒนาเมือง เมื่อมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนาเมืองไว้อย่างชัดเจน และมีการกำหนดหรือระบุประเด็นปัญหานโยบาย รวมทั้งมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหานโยบายที่ได้กำหนดไว้ โดยศึกษาปัญหาอย่างละเอียดถี่ถ้วนและคิดค้นหาวิธีการต่างๆ มาใช้การแก้ไขปัญหานโยบายที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้ได้แนวทางที่มีความเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ขั้นที่ 3 การตัดสินใจนโยบายการพัฒนาเมือง ทางเลือกในการพัฒนาเมืองแต่ละทางนั้นย่อมมีข้อดีข้อเสียหรือจุดเด่นจุดด้อยที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีอำนาจในการบริหารการพัฒนาเมืองในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารของรัฐในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่มีหน้าที่รับผิดชอบ จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและละเอียดถี่ถ้วน เพื่อตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเมืองนั้นๆ ซึ่งทางเลือกนโยบายที่เหมาะสมและใช้ได้ผลสำหรับเมืองหนึ่งอาจใช้ไม่ได้ผลในอีกเมืองหนึ่ง ทั้งที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

การจัดทำแผนและโครงการพัฒนาเมือง

เมื่อได้มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะทำให้เกิดความชัดเจนว่าเมืองนั้นๆ จะดำเนินการพัฒนาโดยมุ่งหน้าไปในทิศทางใด วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายปลายทางของการพัฒนาคืออะไร แต่การจะไปให้ถึงจุดหมายปลายทางดังกล่าวนี้ต้องลงมือปฏิบัติ ที่จำเป็นต้องนานนโยบายซึ่งมักมีลักษณะเป็นแนวทางกว้างๆ ที่ครอบคลุมภาพรวมของ

การพัฒนาเมืองมาตีความ ขยายความและกำหนดรายละเอียด เพื่อให้สามารถนำนโยบายการพัฒนาเมืองมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานพัฒนา แต่การแปลงนโยบายการพัฒนาเมืองให้เป็นไปตามแผนด้านต่างๆ ในกรณีที่แผนพัฒนาเมืองมีขอบเขตกว้างขวางอาจมีการจัดทำแผนและโครงการพัฒนาเมือง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2553) ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาเมือง การจัดทำแผนหรือการวางแผนพัฒนาเมืองเป็นการนำเอานโยบายการพัฒนาเมืองมาปฏิบัติโดยตีความนโยบายและแปลงนโยบายให้เป็นรูปธรรม ปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยวิเคราะห์และทำความเข้าใจทั้งสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันและแนวโน้มที่เกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ในการวางแผนพัฒนาเมืองจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ ซึ่งบ่งบอกถึงความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน และกำหนดเป้าหมายของแผนพัฒนาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งกำหนดระยะเวลาของแผนว่าจะเริ่มต้นเมื่อใด สิ้นสุดเมื่อใด เพื่อเป็นกรอบกำกับทิศทางในการดำเนินงานตามแผนพัฒนา และเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลสำเร็จในการดำเนินงานตามแผน ส่วนสำคัญของแผนคือแนวทางหรือกลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดทำโครงการพัฒนาเมือง เมื่อได้มีการแปลงนโยบายการพัฒนาเมืองเป็นแผนพัฒนาเมืองแล้วขั้นตอนต่อไปก็คือ การจัดทำโครงการพัฒนาเมืองตามแผนพัฒนาแต่ละด้านหรืออาจจัดทำเป็นแผนงานพัฒนาเมืองซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มของโครงการพัฒนาเมืองลำดับหนึ่งก่อน จากนั้นจึงจัดทำเป็นโครงการพัฒนาซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มของโครงการพัฒนาเมือง จากนั้นจึงจัดทำเป็นโครงการพัฒนาซึ่งมีลักษณะเป็นโครงการย่อยภายใต้แผนงานพัฒนาหรือโครงการย่อยในกลุ่มโครงการแต่ละกลุ่ม ในการจัดทำโครงการพัฒนาเมืองจะต้องพิจารณาถึงความจำเป็นและความเหมาะสมของโครงการด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการให้รอบด้าน ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการอย่างชัดเจน กำหนดกิจกรรมหรืองานที่จะต้องปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอนมีรายละเอียดเพียงพอที่ผู้ปฏิบัติจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง พร้อมกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน ตลอดจนกำหนดงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ที่จะต้องใช้ในการดำเนินโครงการ รวมทั้งผลที่คาดว่าจะได้รับภายหลังจากที่ได้ดำเนินโครงการจนเสร็จสิ้นแล้ว

สำหรับผู้มีบทบาทในการจัดทำแผนและโครงการพัฒนาเมืองนั้น ต้องขึ้นอยู่กับองค์การที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบการบริหารการพัฒนาเมืองว่าได้มีการจัดโครงสร้างในการจัดทำแผนและโครงการพัฒนาอย่างไร อาจมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือแผนงานที่มีหน้าที่จัดทำ

แผนและโครงการพัฒนาต่างๆ โดยเฉพาะ อาจมอบหมายให้หน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเป็นผู้จัดทำแผน หรืออาจจัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นมาทำหน้าที่จัดทำแผน และโครงการพัฒนาตามนโยบายพิเศษหรือนโยบายเร่งด่วนบางประการ ทั้งนี้ แผนและโครงการพัฒนาเมืองและงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการตามโครงการต้องได้รับการอนุมัติหรือได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่กำหนดไว้ก่อนที่จะนำมาใช้ปฏิบัติ

การบริหารโครงการพัฒนาเมือง

เมื่อมีการกำหนดโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาเมืองตามแผนการพัฒนาเมืองในแต่ละด้านเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็เข้าสู่ขั้นตอนของการบริหารจัดการเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ การบริหารโครงการพัฒนาเมืองเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากในกระบวนการบริหารการพัฒนาเมือง เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่จะทำให้นโยบายการพัฒนา แผนการพัฒนา และโครงการพัฒนา ได้ถูกนำไปดำเนินการและก่อให้เกิดผลสำเร็จได้หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับขั้นตอนนี้เป็นสำคัญ นอกจากนั้น การบริหารโครงการพัฒนาเมืองยังเป็นกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องและส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวเมือง ทำให้สภาพของเมือง รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนชาวเมือง นั้นๆ ต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

การบริหารโครงการพัฒนาเมืองโดยทั่วไปประกอบด้วยกิจกรรมหลักที่สำคัญ ดังนี้

1. **การวางแผนและจัดระบบบริหารโครงการพัฒนาเมือง** เป็นกิจกรรมในขั้นตอนแรกของการบริหารโครงการพัฒนาเมืองหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นขั้นตอนของการเตรียมการต่างๆ ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติงานตามโครงการ เมื่อมีการหยิบยกโครงการพัฒนาเมืองโครงการใดโครงการหนึ่งมาเพื่อดำเนินการจะต้องนำโครงการมาศึกษาและตีความหมายให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และรายละเอียดของโครงการอย่างกระจ่างชัดเสียก่อน ประเมินความเสี่ยงในการดำเนินโครงการพัฒนาอย่างเหมาะสมจัดองค์การหรือทีมงานบริหาร และจัดบุคคลเข้าทำงานในโครงการ จัดลำดับความสำคัญและความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามโครงการ กำหนดแผนดำเนินโครงการและตารางกิจกรรมโครงการ รวมทั้งการเตรียมการในด้านอื่นๆ ที่จำเป็น เช่น สถานที่ ทรัพยากรที่ใช้โครงการ การเตรียมการด้านบุคลากร เป็นต้น

2. **การดำเนินโครงการพัฒนาเมือง** เมื่อได้วางแผนและจัดระบบบริหารโครงการพัฒนาเมือง รวมทั้งเตรียมการต่างๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะเป็นขั้นตอนของการ

ดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นการลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่เป้าหมายตามลำดับขั้นตอน โดยปฏิบัติตามแผนดำเนินโครงการและตารางเวลากิจกรรมโครงการที่กำหนดไว้ ในขั้นตอนของการดำเนินโครงการพัฒนาเมืองนี้ ผู้บริหารหรือผู้จัดการโครงการต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจอย่างเต็มกำลังความสามารถ สร้างระบบการสื่อสารภายในโครงการเพื่อประสานงานและประสานคน อำนาจการให้การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่น รวมทั้งแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน เพื่อให้การดำเนินโครงการพัฒนาเมือง ผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

3. **การติดตามและควบคุมโครงการพัฒนาเมือง** เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำควบคู่กันไปกับการดำเนินโครงการตลอดระยะเวลาของโครงการ เพื่อกำกับดูแลให้การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในโครงการพัฒนาเมืองดำเนินการไปตามนโยบาย แผน แผนงาน และโครงการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้อย่างเหมาะสม

2.6 มิติของการบริหารการพัฒนาเมือง

การบริหารการพัฒนาเมืองนั้นต้องพัฒนาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการดำรงอยู่ของเมืองในทุกมิติไปพร้อมกัน มิติของการบริหารการพัฒนาเมือง ประกอบด้วย มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านการเมือง และมิติทางด้านกายภาพ

การบริหารการพัฒนาเมืองทางด้านสังคม เป็นการบริหารจัดการเพื่อให้ประชาชนชาวเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รอดพ้นจากความทุกข์ยากลำบากต่างๆ และสามารถมีชีวิตอย่างที่ตนเองต้องการจะเป็น มีเกียรติ ศักดิ์ศรี และภาคภูมิใจในตนเอง มีความพึงพอใจในชีวิตของตน มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง สมบูรณ์ มีโอกาสได้รับการศึกษาอบรมให้มีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความสามารถที่จะพัฒนาคุณภาพของตนเอง และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น อันจะส่งผลให้เมืองนั้นมีสภาวะทางสังคมที่ดีและยั่งยืน ชาวเมืองมีชีวิตร่วมกันอย่างผาสุกและสามารถสืบทอดสิ่งที่ดีงามต่อเนื่องไปสู่ลูกหลาน

การบริหารการพัฒนาเมืองด้านสังคมของไทยจะมุ่งเน้นการพัฒนาในประเด็นที่สำคัญ คือ คุณภาพชีวิต การเคหะ การศึกษา การสาธารณสุข และการสวัสดิการสังคม ดังนี้

1. **คุณภาพชีวิต** การพัฒนาคุณภาพชีวิตถือเป็นประเด็นหลักประการหนึ่งในการบริหารการพัฒนาเมืองด้านสังคม ซึ่งจะมุ่งยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนเมืองให้ดีขึ้น

2. **การเคหะ** การพัฒนาด้านเคหะจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดหาและปรับปรุงที่อยู่อาศัยของเมืองให้มีความเพียงพอและเหมาะสม สำหรับประเทศไทยแล้วการพัฒนาด้านการเคหะหรือที่อยู่อาศัยนั้นได้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจังตั้งแต่ พ.ศ. 2519 โดยจัดตั้งการเคหะแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักคือจัดให้มีเคหะเพื่อให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัย ซึ่งที่ผ่านมาการดำเนินโครงการต่างๆ ของการเคหะแห่งชาติส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการสร้าง พัฒนา ปรับปรุง และจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะในเขตเมือง นอกเหนือจากการเคหะแห่งชาติแล้วธุรกิจเอกชนด้านอสังหาริมทรัพย์อีกเป็นจำนวนมากที่ดำเนินการโครงการที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ ซึ่งองค์การธุรกิจเหล่านี้มีวัตถุประสงค์หลักในเชิงธุรกิจแต่ก็ถือได้ว่าเป็นอีกกลไกที่สำคัญในการพัฒนาด้านการเคหะ และยังมีส่วนการภาครัฐอื่นๆ ที่มีบทบาทในการพัฒนาด้านเคหะด้วย เช่น โครงการบ้านมั่นคง

3. **การศึกษา** การศึกษาเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารการพัฒนาเมืองด้านสังคม โดยกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานย่อยของกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นองค์การหลักในการจัดการศึกษาระดับต่างๆ ของประเทศ และการจัดการศึกษายังถือเป็นอำนาจหน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเมือง ซึ่งการพัฒนาการศึกษาจะเป็นการดำเนินการเพื่อมุ่งเพิ่มพูนความรู้และทักษะต่างๆ ให้แก่ประชาชนเมือง ให้ประชาชนสามารถนำความรู้และทักษะต่างๆ ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีของสังคมและนำความรู้ไปใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไปได้

4. **การสาธารณสุข** เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ดูแล และรักษาสุขภาพและอนามัยของประชาชนให้ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ซึ่งในการบริหารการพัฒนาทางสาธารณสุขนี้จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น โดยในระดับชาติ รัฐบาล กระทรวงสาธารณสุข กรม และกองต่างๆ ในสังกัดจะกำหนดนโยบายหลักด้านสุขภาพ ขณะที่หน่วยงานและบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ประจำอยู่ตามโรงพยาบาลที่กระจายอยู่ตามเมืองต่างๆ ในทั่วทุกภูมิภาคจะเป็นกลไกหลักในการดำเนินการตามนโยบายเพื่อป้องกันดูแลและรักษาปัญหาด้านสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นองค์การหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารการพัฒนาการ

สาธารณสุข โดยมีศูนย์และสถานบริการสาธารณสุขและโรงพยาบาล โดยทั่วไปแล้วการบริหาร การพัฒนาการสาธารณสุขขององค์กรต่างๆ มีวัตถุประสงค์ที่คล้ายๆกันคือการมุ่งสร้างชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ทุกคนอยู่สภาวะที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้ง ทางร่างกายและจิตใจ และที่ผ่านมามาตราฐานต่างก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการบริการ สาธารณสุขอย่างต่อเนื่องโดยมีการกำหนดนโยบาย แผน แผนงานและโครงการต่างๆ จำนวน มากที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ประชาชนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า และช่วยให้ประชาชนมี ความมั่นคงทางด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น

5. **การสวัสดิการสังคม** การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชนถือเป็นการบริหารการพัฒนาเมืองด้านสังคมประการหนึ่ง ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลากหลาย รูปแบบและเมืองการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก โดยในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจะมี หน่วยงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นกลไกหลักในการ บริหารและดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน และยังมีการปกครอง ส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ทำหน้าที่ในการบริหารและดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมในพื้นที่ ของตนอีกด้วย และจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากนโยบายการถ่ายโอนภารกิจของ ส่วนกลางมาให้แก่ส่วนท้องถิ่น การสวัสดิการสังคมถือเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การ แก้ไขปัญหา การส่งเสริม และพัฒนาความมั่นคงทางสังคมให้กับประชาชนเพื่อสนองต่อความ จำเป็นพื้นฐานของประชาชน โดยมุ่งให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตลอดจนได้รับความเป็นธรรม และมีโอกาสเข้าถึงบริการทางสังคมต่างๆ เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็น บริการด้านการศึกษา การสาธารณสุข การยุติธรรม การมีงานทำ การมีที่อยู่อาศัย นันทนาการ และการสังคมศาสตร์ การสวัสดิการสังคมจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) การสังคม สงเคราะห์ 2) การประกันสังคม และ 3) การให้บริการทางสังคม

การบริหารการพัฒนาเมืองทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการบริหารจัดการเพื่อทำ ให้เมืองมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มต้นจากการทำให้ชาวเมืองมีของกินของใช้ อย่างเพียงพอตามที่ต้องการ พ้นจากสภาพความอดอยากและขาดแคลน มีการผลิตอย่าง เพียงพอ มีการจัดสรรผลผลิตจำหน่ายแจกกันไปอย่างทั่วถึง มีการบริโภคอย่างได้ ประโยชน์ มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม และพัฒนาไปสู่การเพิ่มกำลังและความสามารถในการผลิต การมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ชาวเมืองมีฐานะมั่นคงและมีกินมีใช้อย่างสมบูรณ์พูนสุข เมืองมีเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและมีโอกาสที่จะขยายตัวทางเศรษฐกิจต่อไปอย่างยั่งยืน

การบริหารการพัฒนาเมืองด้านเศรษฐกิจเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจให้กับประชาชนเมืองของไทยอาจจำแนกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก คือ การกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ และการสนับสนุนแหล่งเงินทุน ดังนี้

1. **การกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจ** นโยบายและแผนของรัฐบาลในหลายสมัยได้พยายามสมัยได้พยายามกำหนดแนวทางต่างๆ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหลายฉบับ พอสรุปได้ดังนี้

- สนับสนุนการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่เมืองในภูมิภาค โดยมีการนำมาตรการเชิงรุกและสิทธิประโยชน์ต่างๆ มาใช้จูงใจนักลงทุนและผู้ประกอบการ
- การส่งเสริมให้มีการกระจายกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจออกไปสู่เมืองในภูมิภาค
- ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมในระดับชุมชนเพื่อรองรับกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและใหญ่
- เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจในเมืองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร การบริการสาธารณสุข
- กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดเพื่อให้มีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
- สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำกรอบและแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นเพื่อรองรับภารกิจและรองรับการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น

2. **การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ** เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจส่งผลให้มีการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจสู่เมืองต่างๆ มีการขยายตัวและเกิดโรงงานอุตสาหกรรมและเกิดการจ้างงานจำนวนมากตามมา ตัวอย่างเช่น การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเพื่อเป็นศูนย์อุตสาหกรรมและเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางทะเลและอากาศ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมจำนวนมากขึ้นในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราและระยอง และมีการก่อสร้างท่าเรือ

3. **การสนับสนุนแหล่งเงินทุน** ในการบริหารการพัฒนาเมืองด้านเศรษฐกิจ นอกเหนือจากการกระจายความเจริญ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการส่งเสริมการลงทุนในเมืองเพื่อจูงใจนักลงทุนและผู้ประกอบการแล้ว การสนับสนุนแหล่งเงินทุนให้แก่ประชาชนเมืองเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตก็ถือเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญในการบริหารการพัฒนาเมืองด้านเศรษฐกิจ เช่น กองทุนพัฒนาชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้านและเมือง โครงการศูนย์ธุรกิจชุมชน โครงการระบบคลังข้อมูลสินค้าชุมชน และโครงการส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

การบริหารการพัฒนาเมืองทางด้านการเมือง เป็นการบริหารจัดการเพื่อให้การจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันของประชาชนชาวเมืองแต่ละแห่งเป็นไปอย่างเหมาะสม มีการแบ่งปันประโยชน์สาธารณะต่างๆ อย่างยุติธรรม ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ตลอดจนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและอย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ถูกกดขี่ข่มเหง บังคับหรือครอบงำด้วยอำนาจหรืออิทธิพลใดๆ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และเชื่อมันศรัทธาในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง และทำหน้าที่ของตนด้วยความสำนึกรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างกว้างขวาง และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นของตน อันจะส่งผลให้ประชาคมท้องถิ่นเมืองมีความเข้มแข็งมั่นคง สามารถปกครองและพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

การบริหารการพัฒนาเมืองทางด้านกายภาพ เป็นการบริหารจัดการเพื่อให้โครงสร้างหรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวเมืองและก่อให้เกิดประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น เกิดความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสวยงาม เป็นต้น และทำให้ปัญหาทางกายภาพได้รับการแก้ไข ในการบริหารการพัฒนาเมืองด้านนี้มักได้รับความสนใจมาตลอด เนื่องจากการบริหารการพัฒนาที่มองเห็นผลของการพัฒนาอย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม ประชาชนได้รับประโยชน์โดยตรง และผู้บริหารเองก็มีผลงานปรากฏอย่างชัดเจน

2.7 การพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น

ความหมายของการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น

การพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น หมายถึง การทำให้เมืองดีขึ้น เจริญขึ้นด้วยการบริหารจัดการและดำเนินการของแต่ละท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นท้องถิ่นเมืองโดยอำนาจของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2553) ซึ่ง ลั ก ษ ณะ สำคัญโดยทั่วไปของการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) เป้าหมายของการพัฒนาเมือง การพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ท้องถิ่นเมืองแต่ละแห่งดีขึ้น เจริญขึ้น ตามที่ประชาชนต้องการ ฉะนั้นทิศทางการพัฒนาเมืองจึงมีลักษณะของการมุ่งสู่เป้าหมายที่มีความสอดคล้องตรงกันกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

2) อำนาจในการพัฒนาเมือง โดยกระบวนการบริหารท้องถิ่นเป็นอำนาจของประชาชนภายใต้หลักการปกครองและบริหารท้องถิ่นตามระบบประชาธิปไตย ประชาชนใน

ท้องถิ่นเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครองและบริหารท้องถิ่น ดังนั้น ประชาชน ในแต่ละท้องถิ่น จึงเป็นผู้มีสิทธิหรืออำนาจที่แท้จริงในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

3) โครงสร้างในการพัฒนาเมือง ในการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหาร ท้องถิ่นรัฐบาลท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นจะเป็นโครงสร้างหลักในการบริหารและดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นเมืองนั้นๆ โดยทั่วไป ประกอบด้วยสภาท้องถิ่น และฝ่ายบริหาร

ความสำคัญของการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น

การพัฒนาเมืองเป็นกิจกรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อสภาพการดำรงอยู่ของเมืองแต่ละแห่งรวมทั้งสภาพของชุมชนและสังคมเมืองนั้นๆ และส่งผลโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวเมือง การพัฒนาเมืองจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารท้องถิ่นซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านตนเอง โดยตนเอง เพื่อตนเอง ทำให้ตนเองได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น เจริญขึ้น การพัฒนาเมืองหากดำเนินการผ่านกระบวนการบริหารท้องถิ่นจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งต่อประชาชนในท้องถิ่นเอง ต่อชุมชนและต่อประเทศชาติ

กระบวนการบริหารท้องถิ่นมีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้

1. การสนองความต้องการของประชาชน การพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น เป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมสาธารณะบนพื้นฐานแห่งความเคารพในคุณค่า และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของการ

2. ประสิทธิภาพในการพัฒนา การพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่นทำให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย เริ่มจากระบบข้อมูลที่ดี การรับรู้ถึงความต้องการของประชาชน สภาพปัญหา และสถานการณ์ต่างๆ ของท้องถิ่นที่ตรงกับความเป็นจริง จะทำให้สามารถกำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. ความยั่งยืนของการพัฒนา การพัฒนาแบบเดิมมีการเปลี่ยนแปลงหันมาเน้นการพัฒนาแบบยั่งยืนซึ่งมีเป้าหมายเพื่อทำให้เมืองดีขึ้นเจริญขึ้นอย่างถาวรและต่อเนื่อง โดยคำนึงความต้องการพื้นฐานของประชาชน ศักยภาพและขีดจำกัดในการพัฒนาและดำเนินการพัฒนาในลักษณะที่ผสมผสานกับการอนุรักษ์อย่างลงตัว

หลักการของการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น

การพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่นแตกต่างจากการพัฒนาที่ดำเนินการโดยส่วนกลางที่มักมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั่วประเทศ เพราะการกระบวนการบริหารท้องถิ่นริเริ่มและดำเนินการโดยท้องถิ่นแต่ละแห่ง ทำให้มีลักษณะที่หลากหลายตามสภาพแวดล้อม ปัญหา และความต้องการของแต่ละท้องถิ่น แต่อาจสรุปหลักการทั่วไปในการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่นได้ 6 ประเด็นหลัก คือ

การกระจายอำนาจ กระบวนการบริหารท้องถิ่นจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเอง และมีอำนาจในการบริหารท้องถิ่นตนเอง ซึ่งลักษณะของการกระจายอำนาจมี 3 แบบ ดังนี้

1. มีการกระจายอำนาจอย่างกว้างขวาง รัฐบาลกลางต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง และรวมอำนาจไว้เพียงเท่าที่จำเป็น หากท้องถิ่นได้รับการกระจายอำนาจอย่างพอเพียงก็จะไม่สามารถเข้ามาบีบคั้นในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้
2. มีการกระจายอำนาจอย่างชัดเจน
3. มีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ท้องถิ่นต้องได้รับอำนาจอย่างแท้จริง ไม่ใช่กระจายอำนาจเพียงในนามแต่อำนาจที่แท้จริงยังอยู่ในมือรัฐบาลหรือมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่รัฐบาลยังบริหารบ้านเมืองแบบรวมศูนย์

ความเป็นอิสระของท้องถิ่น เป็นหลักการสำคัญของการบริหารท้องถิ่น ท้องถิ่นต้องมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองและมีสิทธิตามกฎหมายจึงจะสามารถบริหารท้องถิ่นของตนเอง สนองเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นได้ มีอิสระใน 3 เรื่อง คือ การมีฐานะเป็นนิติบุคคล การมีอำนาจตัดสินใจ และการควบคุมเท่าที่จำเป็น

องค์การในการพัฒนา ในแต่ละเมืองที่มีการปกครองตนเองของท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งองค์การขึ้นมาเพื่อดำเนินการปกครองและบริหารท้องถิ่น โดยทั่วไป อย่างน้อยจะต้องมีองค์การที่ทำหน้าที่ที่จำเป็น 2 ด้าน คือ ด้านนิติบัญญัติ และด้านบริหาร ซึ่งอาจเป็นองค์การเดียวกันทำหน้าที่ทั้ง 2 ด้าน หรือแยกเป็น 2 ฝ่ายก็ได้

บุคลากรในการพัฒนา บุคลากรหรือทรัพยากรบุคคลเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา การพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จได้ ท้องถิ่นต้องมีบุคลากรที่เหมาะสมทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือ มีบุคลากรที่ดี มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะดำเนินการบริหารและปฏิบัติงานพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีจำนวนบุคลากรที่พอเพียงในการปฏิบัติงาน

งบประมาณในการพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำเนินงานพัฒนา ในการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่น นอกจากท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณพอเพียงที่จะดำเนินงานพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ในการกำหนดงบประมาณในการพัฒนาของตนเอง และสามารถใช้จ่ายงบประมาณของตนได้อย่างเป็นอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชนชาวเมืองนั้นๆ

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการปกครองระบบประชาธิปไตยซึ่งถือว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ในการปกครองและบริหารท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะขาดหายไปไม่ได้เช่นเดียวกัน จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเมืองนั้นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนอย่างกว้างขวางทั้งทางการเมืองและการบริหารท้องถิ่น

การบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง

การบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองเป็นการบริหารการพัฒนาเมืองโดยรัฐบาลท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเป็นการบริหารจัดการเพื่อให้เมืองดีขึ้นเจริญขึ้นโดยอาศัยกระบวนการปกครองและบริหารท้องถิ่นตามหลักประชาธิปไตยซึ่งสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจอธิปไตยปกครองและบริหารท้องถิ่นของตนเองได้อย่างอิสระ ในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองมีแนวคิดที่สำคัญดังนี้

สภาพแวดล้อมในการบริหารการพัฒนา สภาพแวดล้อมของการบริหารการพัฒนาเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นต้องคำนึงถึงเพื่อความสำเร็จในการบริหารการพัฒนา สภาพแวดล้อมที่สำคัญของการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง ได้แก่ การเมืองและการบริหารประเทศ สภาพแวดล้อมและปัญหาของเมืองและประชาชนในท้องถิ่นเมือง

โครงสร้างการบริหารการพัฒนา โครงสร้างภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นโครงสร้างหลักในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองนั้นโดยทั่วไปประกอบด้วยองค์กรหลัก 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร

อำนาจของท้องถิ่นในการบริหารการพัฒนา สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ อำนาจในการปกครองตนเองของท้องถิ่น และอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นในการบริหารพัฒนาเมือง ดังนี้

1. อำนาจในการปกครองตนเองของท้องถิ่นเมือง การบริหารการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการบริหารท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อ เมื่อท้องถิ่นเมืองนั้นมีอำนาจอธิปไตยในการปกครองตนเองในระดับที่เหมาะสม และเพียงพอที่จะสามารถบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองได้อย่าง

เป็นอิสระตามเจตนารมณ์ของประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารท้องถิ่นแทนประชาชนจะต้องมีอำนาจในการตัดสินใจและความเป็นอิสระในการบริหารงาน จึงจะสามารถบริหารและดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง หากท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการปกครองตนเองอย่างพอเพียง ทิศทางการพัฒนาเมืองก็อาจเบี่ยงเบนไปจากแนวทางที่ประชาชนต้องการ และหันเหไปตามความต้องการของผู้มีอำนาจในส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคแทน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะกลายเป็นเพียงเครื่องมือหรือกลไกของส่วนกลางในการดำเนินงานพัฒนา

2. อำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นในการบริหารพัฒนาเมือง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารการพัฒนาเมืองของตนเองมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการจัดสรรภารกิจและอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐบาลกับท้องถิ่น หากท้องถิ่นได้รับการกระจายอำนาจในขอบเขตที่จำกัด อำนาจหน้าที่ของท้องถิ่นในการบริหารการพัฒนาเมืองก็จะถูกจำกัดลงด้วย

การดำเนินการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง การบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองเป็นภารกิจของรัฐบาลท้องถิ่นหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการบริหารการพัฒนาเมือง เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น เป็นผลมาจากการกระจายอำนาจของรัฐบาล เพื่อให้เข้าใจการดำเนินการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง มีประเด็นสำคัญที่ควรศึกษา คือ นโยบายและแผนการพัฒนาท้องถิ่นเมือง บุคลากรในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง งบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นเมือง และการควบคุมตรวจสอบการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง

1. นโยบายและแผนการพัฒนาท้องถิ่นเมือง ปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะส่งผลให้การบริหารการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการท้องถิ่นประสบความสำเร็จคือ การมีนโยบายและแผนการพัฒนาเมืองที่ดี เพราะนโยบายและแผนการพัฒนาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงานพัฒนา เป็นเครื่องกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนา รวมทั้งกำหนดแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานพัฒนา การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาท้องถิ่นเมืองจะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนเมือง ในขณะเดียวกันก็เหมาะสมกับลักษณะของเมืองในด้านต่างๆ โดยพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของเมืองอย่างรอบคอบ

2. บุคลากรในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง บุคลากรเป็นกลไกสำคัญในการบริหารและดำเนินงานพัฒนา ความสำเร็จของการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากรท้องถิ่น บุคลากรในการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองอาจจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ สมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนชาวเมือง ผู้บริหารท้องถิ่นซึ่ง

เป็นผู้มีบทบาทหลักในการบริหารการพัฒนาเมือง และเจ้าหน้าที่หรือพนักงานท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานพัฒนาเมือง บุคลากรทั้ง 3 กลุ่มนี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเมืองจึงควรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะความชำนาญที่เหมาะสมกับงานด้านการพัฒนา มีความเข้าใจในปัญหาและความต้องการของชาวเมือง มีความรักและผูกพันกับท้องถิ่น รวมทั้งเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น

3. งบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นเมือง เมืองโดยทั่วไปมักมีความพร้อมที่จะบริหารการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ด้วยตนเอง เนื่องจากมีประชากรหนาแน่น เป็นศูนย์กลางการค้าและธุรกิจ สามารถเก็บภาษีและสร้างรายได้ด้วยวิธีต่างๆ ได้มาก ท้องถิ่นเมืองจึงมักมีความเป็นอิสระในการบริหารงบประมาณของตนเอง ซึ่งทำให้สามารถบริหารกิจการต่างๆ ของท้องถิ่นและการบริหารการพัฒนาเมืองสนองเจตนารมณ์ของประชาชนชาวเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว

4. การควบคุมตรวจสอบการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมือง โครงสร้างหลักที่ทำหน้าที่บริหารการพัฒนาท้องถิ่น คือ รัฐบาลท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจตามกฎหมาย และสามารถบริหารงานได้อย่างเป็นอิสระ แต่อย่างไรก็ตามการบริหารพัฒนาเมืองซึ่งมีลักษณะเป็นกิจการสาธารณะจำเป็นต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อควบคุมให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างถูกต้องตามแนวทางที่กำหนดไว้และบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของประชาชน และควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างสุจริตและถูกต้องตามระเบียบการใช้จ่ายเงิน

การบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองในประเทศไทย

การบริหารการพัฒนาท้องถิ่นไทยเริ่มขึ้นเมื่อมีการดำเนินกิจการท้องถิ่นในรูปแบบของสุขาภิบาลขึ้นที่กรุงเทพฯ ใน พ.ศ. 2440 ภายหลังการเปลี่ยนการปกครองได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 เมืองต่างๆ ที่มีการบริหารท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลขณะนั้นก็เปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลทั้งหมด และภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 การปกครองและการบริหารท้องถิ่นได้มีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยมากขึ้นทำให้ท้องถิ่นสามารถบริหารการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น ซึ่งการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นในประเทศไทยมีโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และกระบวนการบริการการพัฒนาท้องถิ่นดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น ระบบการปกครองและบริหารท้องถิ่นของไทยประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไป 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รูปแบบพิเศษ 2 องค์กร ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารการพัฒนาเมืองในประเทศไทย คือ เทศบาล ซึ่งจัดตั้งขึ้นในพื้นที่เมืองทั่วประเทศ เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

2. **อำนาจหน้าที่การบริหารการพัฒนาท้องถิ่น** พิจารณาได้จากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาทในการบริหารการพัฒนาเมือง อัน ได้แก่ เทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร

3. **กระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น** ขั้นตอนหลักในกระบวนการบริหารการพัฒนาท้องถิ่นเมืองของไทยมี 3 ขั้นตอน คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาล มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1) คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล จัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาเทศบาล รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการพัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยนำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่างๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

2) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล รวบรวมแนวทาง และข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล

3) คณะกรรมการพัฒนาเทศบาลพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสนอนายกเทศมนตรี

4) นายกเทศมนตรีพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

2. การนำแผนพัฒนาท้องถิ่นไปปฏิบัติ หลังจากทีนายกเทศมนตรีพิจารณาอนุมัติ และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลแล้ว จะต้องแจ้งสภาเทศบาล คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด อำเภอ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศใช้และปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่า 30 วัน

3. การติดตามและประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่นเมือง ในขั้นตอนของการติดตามและประเมินผลการพัฒนาเทศบาล นายกเทศมนตรีจะแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและ

ประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล ผู้แทนประชาชนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าส่วนการบริหาร และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลดังนี้

- 1) กำหนดแนวทาง วิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล
- 2) ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาล
- 3) รายงานผลและเสนอความเห็นต่อนายกเทศมนตรี

ทั้งนี้ เทศบาลอาจมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการหรือร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลได้ เมื่อนายกเทศมนตรีได้รับรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลแล้ว ก็จะนำเสนอต่อสภาเทศบาล คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล และประกาศให้ประชาชนทราบทั่วกันอย่างน้อยปีละครั้ง

ดังนั้นสรุปได้ว่าการบริหารการพัฒนาเมืองนั้น ต้องพัฒนาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการดำรงอยู่ของเมืองไปในทุกมิติไปพร้อมกัน มิติของการบริหารการพัฒนาเมือง ประกอบด้วย มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางการเมือง และมิติทางด้านกายภาพ

3. บริบทเทศบาลนครสกลนคร

เทศบาลเมืองสกลนคร ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2479 ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พ.ศ. 2479 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 53 หน้า 1319 ลงวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2479) มีพื้นที่ 13 ตารางกิโลเมตร โดยยกเอาพื้นที่ตำบลธาตุเชิงชุมทั้งตำบลเป็นเขตเทศบาล สำนักงานเทศบาลแต่ก่อนเรียกว่า "ศาลาเทศบาลเมืองสกลนคร" เดิมนั้นตั้งอยู่สถานีรถไฟอากาศ ปัจจุบันสถานที่ตั้งเข้าที่ดินของวัดแจ้งแสงอรุณ เมื่อก่อนนั้นเป็นที่ตั้งของตลาดสดเทศบาล ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2500 จึงย้ายมาตั้งสำนักงานมาอยู่ในสถานที่ปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2533 ได้มีการขยายเขตเทศบาลออกไปครอบคลุมท้องที่ข้างเคียง ได้แก่ บางส่วนของตำบลจันทวน ตำบลห้วยยาง ตำบลดงมะไฟ ตำบลธาตุนาเวง และตำบลฮางโฮง ทำให้มีพื้นที่เพิ่มขึ้นเป็น 54.54 ตารางกิโลเมตร จนกระทั่งได้รับการยกฐานะจากเทศบาลเมืองสกลนครเป็น **เทศบาลนครสกลนคร** ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2555 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม ปีเดียวกัน

เขตเทศบาลนครสกลนครมีพื้นที่ 54.54 ตารางกิโลเมตร มีพิกัดตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศา 45 ลิปดา ถึง 18 องศา 00 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 103 องศา 15 ลิปดา ตะวันออก ห่างจากกรุงเทพมหานครทางรถยนต์ประมาณ 633 กิโลเมตร สูงจากระดับน้ำทะเล 172 เมตร ประกอบด้วยพื้นที่เกษตรกรรม 3 ตารางกิโลเมตรและพื้นที่อุตสาหกรรม 1.5 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบสูง ส่วนมากเป็นดินปนทราย มีภูเขาเป็นทิวทัศน์ทางด้านตะวันตกและทางทิศใต้ ส่วนด้านทิศตะวันออกและทิศเหนือเป็นที่ราบต่ำ มีหนองหานซึ่งมีน้ำขังอยู่ตลอดปี ในฤดูแล้งบริเวณหนองหานบางตอนแห้งกลายเป็นทุ่งหญ้าใช้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ การระบายน้ำในเขตเทศบาลทุกจุดจะมุ่งลงสู่หนองหานประมาณร้อยละ 60 หนองสนมร้อยละ 30 และแหล่งน้ำอื่น ๆ ร้อยละ 10

วิสัยทัศน์การพัฒนาเทศบาลนครสกลนคร

“เทศบาลนครสกลนคร ชุมชนน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม ก้าวนำสิ่งแวดล้อม งามพร้อมวัฒนธรรม”

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการพัฒนาเมืองมีดังนี้

เกรียงไกร ภมรพล (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณีสำนักงานเขตดินแดงซึ่งเป็นการวิจัยสำรวจหน่วยในการวิเคราะห์ คือ ครั้วเรือน 267 ครั้วเรือน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มอาชีพต่างๆ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของสำนักงานเขตดินแดงในภาพรวมดังนี้ ด้านสาธารณูปโภค กลุ่มนักวิชาชีพอิสระมีความพึงพอใจมากที่สุดตามโยธางานรักษาความสะอาดและงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล กลุ่มลูกจ้างหรือพนักงานเอกชนมีความพึงพอใจมากที่สุดต่ออนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาลพอใจค่อนข้างมากต่องานโยธาและพอใจปานกลางต่องานรักษาความสะอาด กลุ่มข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจมีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่องานรักษาความสะอาดและงานอนามัยสิ่งแวดล้อมสุขาภิบาล พอใจปานกลางต่องานโยธา กลุ่มผู้ประกอบการกิจการขนาดกลาง มีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่องานรักษา ความสะอาดและงานโยธา พอใจปานกลางต่องานอนามัยสิ่งแวดล้อมสุขาภิบาล กลุ่มแรงงาน งานรับจ้างหรือค้าขายรายย่อยมีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่องาน รักษาความสะอาด พอใจปานกลางต่องานอนามัยสิ่งแวดล้อมสุขาภิบาลและงานโยธา และกลุ่มอาชีพอื่นๆ มีความพึงพอใจปานกลางต่องานโยธา งานรักษาความสะอาดและงานอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณูปการ กลุ่มนัก

วิชาชีพอิสระ มีความพึงพอใจมากต่องานโยธา กลุ่มลูกจ้างหรือพนักงานเอกชนมีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่องานโยธาและงานทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน กลุ่มข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจมีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่องานโยธา และพึงพอใจปานกลางต่องานทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางมีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่องานโยธาและงานทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน กลุ่มแรงงาน รับจ้างและค้าขายรายย่อย มีความพึงพอใจปานกลางต่องานโยธาและงานทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชนและกลุ่มอาชีพอื่นๆ มีความพึงพอใจค่อนข้างมากต่องานโยธาและงานทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน ข้อเสนอแนะจากการวิจัย อบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อการให้บริการแก่ประชาชนทุกอาชีพอย่างเสมอภาคไม่มีความลำเอียง มีมารยาท และซื่อสัตย์สุจริต

2. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงลักษณะงานของฝ่ายต่างๆ และบริการต่างๆ ที่สำนักงานเขตให้บริการ 3. ยึดหลักคุณธรรมในการพิจารณาให้คุณให้โทษแก่ผู้ปฏิบัติเพื่อเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 4. ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและ 5. การจัดทำระบบการให้บริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาก้าวหน้าอย่างมีคุณธรรม ควรนำหลักการทันสมัยแบบบริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) มาใช้ให้ครบทุกเขต (การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้เป็นระบบคอมพิวเตอร์ เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS))

วรานนท์ สุครองเฟ่ง (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่องกรุงเทพมหานครกับการพัฒนาเมือง: ศึกษากรณีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาผังเมือง กรุงเทพมหานคร ต่างมีความต้องการที่จะพัฒนาพื้นที่ ให้เจริญรุดหน้าสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินให้ได้ประโยชน์สูงสุด อันจะนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน โดยพยายามหาแนวทางการพัฒนาเมืองที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดระบบของการใช้ประโยชน์จากที่ดินได้สูงสุด และสอดคล้องกับสภาพสถานะเศรษฐกิจสังคมของประเทศที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศแต่แนวคิดและวิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมือง ถือว่าเป็นสิ่งใหม่ของสังคมไทยที่ปฏิบัติวิธีการพัฒนาเมืองจากระบบเดิมอย่างสิ้นเชิง ดังนั้น นโยบายที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงอย่างนี้ ย่อมจะทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างยากลำบากด้วย

ณัฐวรา บัวเกษ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการให้บริการต่อประชาชนแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ กรณีศึกษาสำนักงานเขตราชเทวี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของการให้บริการ ประเมินความสามารถในการให้บริการ และนำเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ โดยทำการศึกษาทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่ง คือ 1) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนผู้มาติดต่อขอรับบริการที่สำนักงานเขตราชเทวีและสำนักงานเขตจตุจักร จำนวน 240 คน ด้วยแบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติ 2) การศึกษาจากเอกสารของหน่วยงาน และ 3) สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และสังเกตการปฏิบัติงาน เพื่อประเมินความสามารถในการให้บริการ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ของการให้บริการประชาชนในงานทะเบียนราษฎร งานบัตรประชาชน และงานยื่นแบบประเมินและชำระภาษีสำนักงานเขตราชเทวีอยู่ในระดับสูง แต่สำนักงานเขตจตุจักรอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 2) การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการให้บริการประชาชนของสำนักงานเขตราชเทวีและสำนักงานเขตจตุจักรพบว่า งานที่สองเขตมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ งานทะเบียนราษฎร งานบัตรประชาชน และงานยื่นแบบประเมินและชำระภาษีด้านความสะดวกในการติดต่อขอรับบริการ ความพร้อมให้บริการ และความพึงพอใจในการบริการ ส่วนด้านความรวดเร็วในการให้บริการ ด้านความเสมอภาคและยุติธรรมในการให้บริการและความต่อเนื่องของการบริการไม่มีความแตกต่างกัน และ 3) สำนักงานเขตราชเทวีสามารถให้บริการประชาชนได้ในระดับที่ประชาชนพอใจ

เพียรพจ รวงผึ้ง (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจอมพลเจ้าพระยา อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง การศึกษาเพื่อทราบถึงระดับความพอใจของประชาชนและใช้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะที่เทศบาลตำบลจอมพลเจ้าพระยาจัดให้ต่อไป โดยทำการศึกษากับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลจอมพลเจ้าพระยา จำนวน 310 คน ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการบำรุงศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นมีความพึงพอใจสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการรักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ด้านการให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ ด้านการให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง ด้านการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และด้านการส่งเสริมการพัฒนาศรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ตามลำดับ ข้อเสนอแนะมีดังนี้ ในส่วนของผู้บริหารของเทศบาลควรสร้างศรัทธา รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในส่วนของบุคลากรหรืออัตรากำลังควรนำเทคโนโลยีทางการบริหารทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพโดยใช้คนเท่าเดิม ในส่วนของการมีส่วนร่วมของประชาชนเทศบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรหรือกลุ่มต่างๆในส่วนของงบประมาณ เทศบาลควรปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณที่ได้จากรายได้ของตน และ

ขอการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานราชการอื่น เพื่อนำมาพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสมและจำเป็นต่อความต้องการ

เกริก กิตติคุณ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาเมืองเชียงรายเพื่อรองรับการคมนาคมขนส่งทางรถไฟเพื่อการศึกษาปัจจัยและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเมืองเชียงราย อันเนื่องมาจากการคมนาคมขนส่งทางรถไฟที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2552 และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเมืองเชียงราย เพื่อรองรับการคมนาคมขนส่งทางรถไฟ การดำเนินการศึกษาประกอบด้วยการใช้ข้อมูลทุติยภูมิทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจสังคม และประชากรของเมืองเชียงราย และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม เพื่อให้ทราบสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินของเมืองเชียงราย ประกอบกับรายงานการศึกษาความเหมาะสมของโครงการทางรถไฟสายเด่นชัย – เชียงราย ผลการศึกษา พบว่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจะเกิดกิจกรรมทางการค้าและบริการในบริเวณสถานีรถไฟเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณโดยรอบสถานีรถไฟเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมคลังสินค้าที่เป็นโกดังเก็บสินค้าจำพวกสินค้าอุปโภคและบริโภคผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ปูนซีเมนต์ และคลังน้ำมันเชื้อเพลิง เมื่อพิจารณาปัจจัยและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเมืองเชียงรายจึงได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาเพื่อให้การคมนาคมขนส่งทางรถไฟสอดคล้องและสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ที่ดิน และโครงสร้างพื้นฐานของเมืองเชียงรายอย่างเหมาะสม

ณัฐวุฒิ คำห้วน (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาเมืองสุโขทัย-ลก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายแดน การศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาบทบาทของการท่องเที่ยวที่มีต่อเมืองสุโขทัย-ลก รวมทั้งปัญหาและผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อเมืองสุโขทัย-ลก เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของเมือง โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนามในพื้นที่เมืองสุโขทัย-ลก ทั้งการสำรวจสภาพทั่วไปของพื้นที่และการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและทัศนคติของนักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการร้านค้าต่างๆ รวมไปถึงจนถึงผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ จำนวน 376 ตัวอย่างนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิที่ได้เก็บรวบรวมจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาพบว่า เมืองสุโขทัย-ลก มีจุดเด่นอยู่ที่มีโครงสร้างของเส้นทางที่เป็นโครงข่ายเชื่อมโยงกับเมืองต่างๆ ได้ทุกทิศทาง ทั้งทางรถยนต์และรถไฟ สามารถเดินทางเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวและเมืองอื่นๆในภูมิภาครวมถึงประเทศมาเลเซียได้อย่างสะดวก มีความพร้อมด้านที่พัก มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งเปิดให้บริการนักท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก ภายในเมืองมีสิ่งดึงดูดการ

ท่องเที่ยวเป็นแหล่งจับจ่ายสินค้าชายแดนและสถานบริการบันเทิงที่มีจำนวนมากในเมืองรวมถึงการเป็นประตูการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตอนในของจังหวัดนราธิวาส ในขณะที่จุดด้อยของเมืองซึ่งส่งผลต่อการท่องเที่ยวได้แก่ ปัญหาการคมนาคมภายในเมืองและปัญหาความแออัดของย่านพาณิชยกรรมใจกลางเมืองซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัยของการใช้รถใช้ถนนของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่บริเวณย่านพาณิชยกรรมใจกลางเมือง ปัญหาความเสื่อมโทรมของด้านและสถานีรถไฟสุโงโก-ลก ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของเมืองท่องเที่ยวเนื่องจากสภาพทรุดโทรมดูไม่งามตาและมีพื้นที่สำหรับให้บริการนักท่องเที่ยวเกิดความไม่มั่นใจในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเมืองสุโงโก-ลก นอกจากนี้ยังพบปัญหาอื่นๆ ซึ่งมีส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาน้ำท่วมขัง และปัญหาขยะของเสียจากชุมชน เป็นต้น

ด้านโอกาสจากภายนอกในการพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเป็นโอกาสที่มาจากการสนับสนุนของแผนงานหรือโครงการพัฒนาต่างๆ ในพื้นที่เมืองสุโงโก-ลก ได้แก่ โครงการพัฒนาภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่าย อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณด้านศุลกากรสุโงโก-ลก และแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลสุโงโก-ลก ส่วนอุปสรรคจากภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ คือ ขาดการวางแผนเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย การแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทเมืองชายแดนใกล้เคียง เช่น เบตงและสะเตาะ รวมทั้งการพึ่งพาสินค้าและนำท่องเที่ยวจากประเทศมาเลเซียมากเกินไป จากศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของเมืองสุโงโก-ลกได้เสนอแนวทางการพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชายแดน โดยวางแผนพัฒนาให้เมืองสุโงโก-ลก มีความพร้อมเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ในขณะเดียวกันต้องพัฒนากิจกรรมที่ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมทั้งแหล่งและสิ่งดึงดูดการท่องเที่ยวของเมืองสุโงโก-ลก เพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นจุดด้อยในปัจจุบันและสามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนและการท่องเที่ยวที่เข้ามาในเมืองสุโงโก-ลก ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยกำหนดแนวทางในการพัฒนาเพื่อผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายดังนี้ 1) แนวทางการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ในอนาคต โดยเฉพาะการใช้ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยของเมืองให้มีการขยายตัวไปทางตะวันออกและทางใต้ของชุมชน แทนที่จะกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เดิมและด้านตะวันตกของเมือง ซึ่งมีความแออัดอยู่แล้ว 2) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงถนนในย่านพาณิชยกรรมใจกลางเมือง บริเวณถนนชลธารเขต เทศปฐม วงศ์วิวัฒน์ และประชาวิวัฒน์การปรับปรุงระบบการกำจัดขยะและระบายน้ำในชุมชน และการป้องกันน้ำท่วมโดยการสร้างคันกันน้ำบริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำสุโงโก-ลก 3) การพัฒนาแหล่งและสิ่งดึงดูดการ

ท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาคุณภาพของกิจกรรมที่ให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเมืองสุโขทัย-ลพบุรี การปรับปรุงพื้นที่บริเวณศาลเจ้าแม่โต๊ะโมะและสนามกีฬาหาราชาวมถึงการส่งเสริมวงจรการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง เป็นต้น และ 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งนี้เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาของเมืองสุโขทัย-ลพบุรี ด้วยการปรับปรุงและพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของเมือง และสร้างภูมิทัศน์ของเมืองให้เป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน อันที่จะเป็นการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการขยายตัวของเมืองและเป็นการเสริมสร้างศักยภาพและโอกาสในด้านการพัฒนาเมืองสุโขทัย-ลพบุรี เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในฐานะศูนย์กลางการค้า-การท่องเที่ยวชายแดนต่อไปในอนาคต

สิริภัทร พันธุ์ศรี (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะ รวมทั้งเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะได้ทำการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์ในพื้นที่สัมภาษณ์คณะผู้บริหารและพนักงานเทศบาล สัมภาษณ์ประชาชนในเขตเทศบาล จำนวน 295 คน ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลอุทัยได้ให้บริการสาธารณะ จำนวน 5 รายการ คือ การให้บริการถนนสาธารณะ 2) การให้บริการทางระบายน้ำ 3) การให้บริการน้ำประปา การให้บริการเก็บขยะมูลฝอยและ การให้บริการไฟฟ้าส่องทาง เมื่อเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ระบบสาธารณูปโภคของสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย พบว่า การให้บริการสาธารณะยังไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยเฉพาะในด้านมาตรฐานการบริการในด้านความรวดเร็วความต่อเนื่องและความก้าวหน้า และเมื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรวมของระดับความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลอุทัยพบว่าประชาชนรับรู้ถึงการให้บริการเพียง 4 รายการหลัก และมีความพึงพอใจบริการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริการน้ำประปาประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุดด้านบริการน้ำประปา รองลงมาคือไฟฟ้าส่องทาง ถนนสาธารณะ และการเก็บขนขยะ ตามลำดับ สิ่งที่ต้องการให้เทศบาลปรับปรุง บำรุงรักษา ซ่อมแซม รวมทั้งยกระดับบริการสาธารณะให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะคือการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญ อัตราค่าจ้างมีน้อย ผู้บริหารงานในระดับสูงของเทศบาล ขาดการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ผู้บริหารเทศบาลไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาและปรับปรุงซ่อมแซมงานบริการสาธารณะต่างๆ มีหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องในการให้บริการสาธารณะ การ

ให้บริการสาธารณะนอกเขตเทศบาล ประชาชนในเขตเทศบาลขาดจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลและสาเหตุจากการเมืองท้องถิ่น

จิรวัดน์ มากรักษา (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบของเมือง และการบริการสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เพื่อศึกษาการใช้ที่ดินระหว่าง พ.ศ. 2540-2544 ในด้านกายภาพ เพื่อศึกษาลักษณะประชากร เศรษฐกิจ และการตั้งถิ่นฐาน และ 3 เพื่อประเมินศักยภาพของโครงสร้างพื้นฐานของเทศบาลตำบลอรัญประเทศ เพื่อรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ ด้วยแบบสอบถามกับประชาชนในเขตเทศบาลจำนวน 365 ครั้วเรือน ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลอรัญประเทศมีความเจริญเติบโตในเขตเทศบาลหนาแน่นมาก ประชาชนไม่มีการมสิทธิในที่ดินที่ตนอาศัยอยู่ เนื่องจากเป็นที่ราชพัสดุ มีเพียงสิทธิประกอบอาชีพโดยการจ่ายค่าเช่าให้กับกรมธนารักษ์และเทศบาลเป็นรายปี ส่วนศักยภาพโครงสร้างพื้นฐานนั้นได้มีการจัดเตรียมเพื่อการพัฒนาเป็นชุมชนชายแดน เช่น โครงการบำบัดน้ำเสีย โครงการป้องกันน้ำท่วม โครงการขยายการบริการน้ำประปา และโครงการขยายเส้นทางคมนาคมในเขตชุมชน ซึ่งสามารถรองรับความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ประชาชนยังได้แสดงความคิดเห็นต่อระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการและระดับความเดือดร้อนที่ได้รับในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรอบพื้นที่อยู่อาศัย เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาขยะพืด เป็นต้น

พุทธิพงศ์ คงเกลิงศิริวัฒนา (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงบประมาณของเทศบาลในการให้บริการสาธารณะ: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อศึกษาการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลกระสังในการให้บริการสาธารณะ ตามเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2546 เพื่อศึกษาการบริหารงบประมาณของเทศบาลตำบลกระสังในการให้บริการสาธารณะตามแผนพัฒนาเทศบาลตำบลกระสังประจำปี พ.ศ. 2546 และเพื่อเสนอแนะในการบริหารงบประมาณของเทศบาลในการให้บริการสาธารณะ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์สมาชิกสภาเทศบาลตำบลกระสัง ผลการวิเคราะห์พบว่า สถานภาพทั่วไปของสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกระสัง 12 คน เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งมาที่สังกัดกลุ่ม 11 คน และไม่สังกัดกลุ่ม 1 คน แต่สมาชิกสภาเทศบาลส่วนใหญ่สามารถดำเนินการทางการเมืองร่วมกันที่จะให้งบประมาณของเทศบาลนำไปดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น แม้ว่าจะมีความแตกต่างกันในภูมิหลังในการสังกัดกลุ่ม อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ การประมวลความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณในการให้บริการสาธารณะพบว่า

แผนพัฒนาเทศบาลที่จะใช้เป็นแผนและนำไปสู่การปฏิบัติมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรวมทั้งมีการโอนเงิน การเปลี่ยนแปลงค่าชี้แจงประกอบงบประมาณแต่อย่างไรก็ตาม สมาชิกสภาเทศบาลส่วนใหญ่เห็นว่าสัดส่วนลักษณะโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และสิ่งแวดล้อมจะเพิ่มขึ้น และโครงการสาขาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะลดลง เนื่องจากพื้นที่ของเทศบาลมีจำกัด และเห็นว่าควรมีการพัฒนากระบวนการจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

วิสูตร จงชูวณิชย์ (2549, หน้า 134) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบรปือ ต่อการบริหารงานของเทศบาลบรปือ อำเภอบรปือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลบรปือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อ และด้านการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ประชาชนเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาทางบก และทางน้ำด้านรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชนผู้สูงอายุ และผู้พิการและด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ของเทศบาล ตามกฎหมายและนโยบายของรัฐประชาชนเห็นด้วยในระดับปานกลาง

2. ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลบรปือ ทั้งโดยรวมและรายด้านทั้ง 9 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ทางสถิติที่ระดับ .05

ชูศักดิ์ เสือโลห์ (2550) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะในเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการเกี่ยวกับบริการสาธารณะ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการบริการสาธารณะ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการรับบริการสาธารณะของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือมีความต้องการรับบริการสาธารณะจากเทศบาลทุกด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการจัดการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและด้านศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการบริการสาธารณะจากเทศบาลตำบลวังเหนือ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

ต่อเนื่อง และความแตกต่างของชุมชนมีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการสาธารณะจากเทศบาลตำบลวังเหนือ ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการสาธารณะจากเทศบาลตำบลวังเหนือ และปัจจัยด้านสภาพทางกายภาพปัจจัยด้านสภาพครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อความต้องการรับบริการสาธารณะของประชาชนในระดับมาก

ประมวล เกตุรา (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันส่วนคณะกรรมการที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัยอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

จันทร์จิรา อินต๊ะนนท์ (2551) ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยศึกษากับบุคคลที่เข้ามาใช้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง จำนวน 4 กอง และ 1 สำนัก คือ กองช่างเทศบาล สำนักปลัด กองสาธารณสุข กองคลัง และกองการศึกษา จำนวน 400 ราย ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการสาธารณะสุขของเทศบาลตำบลแจ้ห่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากด้านการประสานงานในการบริการ การส่งพนักงานเข้ารับอบรมทั้งภายนอกและภายใน การจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาองค์ความรู้และร่วมกันแก้ไขข้อบกพร่องอย่างต่อเนื่องด้านความสะอาดของสถานที่ให้บริการ ด้านพนักงานผู้ให้บริการ ส่วนรายด้านที่อยู่ระดับปานกลาง คือ ด้านข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากการให้บริการ เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเทศบาลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแจ้ห่มแตกต่างกัน

นภสร ภูบาลเชื้อ (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลห้วยแถลง อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลห้วยแถลง อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มี

ค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำสุด ดังนี้ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม ด้านการเมือง-การบริหารและด้านเศรษฐกิจตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานคือ ควรให้การสนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การแสดงความคิดเห็น ช่วยกันคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะความต้องการ หรือตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ในพื้นที่เกี่ยวกับผลประโยชน์สาธารณะของส่วนรวม เพื่อส่งผลถึงความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่น

นุญกุล ฝอยทอง (2552, หน้า 81-95) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลแกด้า อำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลแกด้า อำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเมืองการบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจ ด้านคุณภาพชีวิต และคุณภาพสังคม ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และหมู่บ้านที่อาศัยแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลแกด้า อำเภอกาบัง จังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน

พงศ์สิทธิ์ คำมูล (2552) การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและตรวจสอบการจัดทำบริการสาธารณะ ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและตรวจสอบการจัดทำบริการสาธารณะ ปัญหาและอุปสรรค และความสามารถในการจัดทำบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลเมืองเกาะสมุย โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลเมืองเกาะสมุยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองเกาะสมุย 12 ราย และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 400 ราย ผลการวิเคราะห์พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อที่จะสามารถตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเองในระดับปานกลาง ได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานของการจัดทำบริการสาธารณะ แม้ว่าขั้นตอนในการตัดสินใจและประเมินผล และกระบวนการตรวจสอบการจัดทำบริการสาธารณะ

ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจะมีอยู่ในระดับน้อยก็ตาม ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ความจำเป็นและความต้องการพื้นฐานในด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ถ้าประชาชนได้รับการตอบสนองต่อความต้องการในการจัดทำบริการสาธารณะจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการยังไม่เพียงพอ การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่และชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจมีอย่างต่อเนื่อง ปัญหาจากประชากรนอกพื้นที่ และความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละชุมชน ความสามารถในการจัดทำบริการสาธารณะ เทศบาลมีความพร้อมด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ สามารถจัดทำได้ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

อภิรดี โรจนประดิษฐ์ (2552) ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแม่เหียะ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อทราบถึงระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดทำบริการสาธารณะ แนวทางการใช้บริการสาธารณะเมื่อได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล และปัญหาและอุปสรรคโดยภาพรวมในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลแม่เหียะ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลกับประชากรที่มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 391 คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับแหล่งที่มาของงบประมาณของเทศบาล โดยทราบว่ามาจากรายได้จากการเก็บภาษี ค่าธรรมเนียมต่างๆ และรับทราบเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ของเทศบาลและการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสมและแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาลตำบลมาจากวารสารของเทศบาล ความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และด้านงานให้บริการและบริการประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมมีความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับปานกลาง ปัญหาในการรับบริการสาธารณะจากเทศบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบปัญหาด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในระดับมาก รองลงมาพบปัญหาด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง และพบปัญหาด้านงานให้บริการและบริการประชาชนอยู่ในระดับน้อย ความแตกต่างของความพร้อมในการจัดทำบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหลังจากยกฐานะเป็นเทศบาลมีความแตกต่างกันในด้านการให้บริการสาธารณะระดับน้อย เนื่องจากการจัดทำแผนงานเพื่อรองรับการบริการสาธารณะที่เพิ่มมากขึ้นเพื่อ

ตอบสนองตามความต้องการของประชาชน โดยเพิ่มพื้นที่และเพิ่มกิจกรรมในโครงการบางโครงการให้มากขึ้น

ณัฐภาพ ยมจินดา (2553) ทำการวิจัยเรื่องการบริหารการพัฒนาเมืองน่าอยู่: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ใน 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ และด้านการบริหารและการจัดการ เพื่อศึกษาระดับการบริหารการพัฒนาด้านการพัฒนาการบริหาร และการบริหารเพื่อพัฒนา ศึกษาปัจจัยด้านการบริหารการพัฒนาที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ และเพื่อสร้างรูปแบบเกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาเมืองน่าอยู่ จากผู้บริหารเทศบาลจำนวน 384 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การบริการการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านการพัฒนาการบริการในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมองค์การมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านกระบวนการและด้านโครงสร้างมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด การบริหารการพัฒนาด้านการบริหารเพื่อการพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ด้านพัฒนาสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาชนบท และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาเมืองน่าอยู่ การพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ด้านสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการบริการและการจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพบว่า ระดับการพัฒนาเมืองน่าอยู่ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการบริหารโครงการพัฒนา การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาเมืองและการพัฒนาชนบท

เอกณัฐ ตระกูลรัมย์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended Form) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.9271 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำจะได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาคนและสังคม ด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านการพัฒนาสาธารณสุข ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาเศรษฐกิจตามลำดับ

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของประชาชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล อำเภอชุมพลบุรีจังหวัดสุรินทร์ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ให้มีการสร้างถนน และปรับปรุง ซ่อมแซมถนนให้สามารถใช้สัญจรไปมาได้สะดวก รองลงมาคือ ให้มีการกำจัดขยะที่ถูกตามหลักสุขอนามัย สิ่งแวดล้อม โดยการจัดหาถังขยะให้กับหมู่บ้าน และควรพัฒนาด้านแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร เช่น การขุดลอกคู คลองน้ำ และ แหล่งน้ำต่างๆ ที่ตื้นเขิน ตามลำดับ